

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 12

снежань

1952 г.

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

ДРУЖБА І БРАЦТВА СОВЕЦКІХ НАРОДАЎ

У ШАСНАЦЦАТЫ раз народы нашай неабсяжнай Радзімы адсвяткавалі дзень Сталінскай Канстытуцыі. Гэты дзень назаўсёды ўвайшоў у жыццё савецкіх людзей, як адно з самых светлых, самых радасных свят. Сталінская Канстытуцыя — гэта асноўны закон савецкай дзяржавы, які адлюстроўвае шлях барацьбы і перамог, атрыманых працоўнымі нашай краіны пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і мудрым вадзіцельствам таварыша Сталіна. Сталінская Канстытуцыя — гэта канстытуцыя перамогшага сацыялізма.

Спрадвеку чалавецтва марыла аб свабодзе і шчасці, якім так поўна валодаем мы — савецкія людзі. І кожны з нас — ці то будзе чалавек пажылы ці маладая дзяўчына, якая толькі ўступае ў жыццё, ведае, што шчасцем сваім мы абавязаны найвялікшаму генію чалавецтва, тварцу нашай Канстытуцыі — роднаму таварышу Сталіну.

Сталінская Канстытуцыя, абвясціўшы вялікія правы савецкіх грамадзян на працу, на адпачынак, на адукацыю, на матэрыяльнае забяспечанне ў старасці і пры страце працаздольнасці, гарантуе ажыццяўленне гэтых правоў.

Сталінская Канстытуцыя з'яўляецца светачам для працоўных усяго свету. Як яркі дзень ад цёмнай ночы, адрозніваецца яна ад канстытуцый капіталістычных краін. Мільярдэры і мільянеры Злучаных Штатаў Амерыкі і іх урадавыя стаўленікі бязлітасна растапталі амерыканскую канстытуцыю. Амерыканскія малойчыкі забіваюць неграў толькі за тое, што яны паяўляюцца на вуліцах, дзе маюць «права» хадзіць адны белыя. Прагрэсіўная амерыканская газета «Нэйшнл гардыен» пісала аб такім факце: 19 сакавіка гэтага года ў горадзе Іонкерсе (штат Н'ю-Йорк) тры негры — браты Уільям, Джэймс і Уайат Блэкнол — зайшлі ў таверну выпіць піва. Туды-ж увайшоў адстаўны паліцэйскі Стэнлі Лабенскі. Ubачыўшы неграў у таверне, паліцэйскі азварэў. Вышаўшы ўслед за імі на вуліцу, ён застрэліў двух братаў — Уайата і Джэймса. Гэты факт дзікага забойства ні ў чым не вінаватых неграў — далёка не адзінаковы выпадак. Расправа над неграмі, іх лінчаванне — звычайная з'ява ў сучаснай Амерыцы.

Сталінская Канстытуцыя з'яўляецца канстытуцыяй дружбы і брацтва народаў Савецкага Саюза. Наша савецкая Радзіма сапраўды з'яўляецца саюзам непарушных рэспублік свабодных. За фактамі не трэба далёка хадзіць. Чым была ў дарэволюцыйны час Беларусь? Прыгнечанай ускраінай царскай Расіі. Вялікі рускі паэт Н. А. Некрасаў пісаў:

«Видишь, стоит, измождён лихорадкою
Высокорослый, больной белорус:
Губы бескровные, веки упавшие,
Язвы на тощих руках,
Вечно в воде по колено стоявшие
Ноги опухли, колтун в волосах...»

Нашаму маладому пакаленню цяжка ўявіць сабе гэты трагічны, па-майстэрску намаляваны вобраз. І зусім зразумела. Мы ведаем і бачым зусім іншага беларуса — тварца новага жыцця. Мы бачым нашых землякоў у лабараторыі вучонага, у студэнцкай аудыторыі. Мы бачым на кожным прадпрыемстве, у кожным калгасе знатных людзей, якія і ў ратнай справе і ў працы праславілі сваю Радзіму.

Беларусь — квітнеючая індустрыяльна-калгасная рэспубліка — упэўнена ідзе па шляху да комунізма.

Толькі ленінска-сталінская нацыянальная палітыка, толькі брацкая дапамога ўсіх народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу вялікага рускага народа забяспечыла такі магутны ўздым і росквіт нашай рэспублікі.

Прывядзем толькі некалькі лічбаў.

Вядома, што нямецка-фашысцкія захопнікі поўнасю разбурылі народную гаспадарку нашай рэспублікі. Пры капіталізме ніколі-б не ўзняўся на ногі пасля такіх апусташэнняў беларускі народ. А савецкі лад і вялікая дружная сям'я савецкіх народаў дапамаглі нашай рэспубліцы ў самы кароткі тэрмін не толькі залячыць раны вайны, але і далёка пайсці наперад у параўнанні з даваенным перыядам.

Выпуск прамысловай прадукцыі ў 1952 годзе склаў 150 процантаў даваеннага, магутнасць электрастанцый павялічана супроць даваеннага ў 2,5 раза, а прадукцыя машынабудаўніцтва ўзрасла супроць даваеннага ў 15 раз. Адноўлена пасеўная плошча збожжавых і тэхнічных культур, колькасць трактараў і сельскагаспадарчых машын узрасла ў 2—3 разы. Савецкі ўрад, Комуністычная партыя і асабіста таварыш Сталін праяўляюць нястомныя клопаты аб росце добрабыту беларускага народа.

Тое-ж самае можна сказаць і аб усіх народах нашай вялікай Радзімы. Прачытай, дарагі чытач, нарысы, якія публікуюцца ў гэтым нумары часопіса пра доктара медыцынскіх навук Алену Нікалаеўну Хахол і старшыню калгаса Параску Рыгораўну Чухно з Украіны, пра акадэміка Найлю Уразгулаўну Базанаву з Казахстана, пра работніцу Саіду Ахадаву з Таджыкістана, пра чыгуначніцу Клаўдзію Бараноўскую з Латвіі. На прыкладзе жыцця гэтых простых савецкіх жанчын ты яшчэ і яшчэ раз убачыш, як шчодро сагрэты сонцам Сталінскай Канстытуцыі людзі розных нацыянальнасцей нашай краіны. На прыкладзе гэтых жанчын, лёс якіх нічым не адрозніваецца ад лёсу мільёнаў іншых жанчын, ты ўбачыш і тое, як далёка пайшлі ўперад савецкія жанчыны, якім Сталінская Канстытуцыя прадаставіла роўныя правы з мужчынамі.

30 снежня спаўняецца 30 год з дня ўтварэння Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік. Гэта вялікая падзея ў жыцці савецкага народа. Стваральнікамі першай у свеце соцыялістычнай дзяржавы былі найвялікшыя геніі чалавецтва В. І. Ленін і І. В. Сталін.

Наша Радзіма прадстаўляе сабой адзіную сям'ю народаў, якія жывуць у дружбе і брацкім супрацоўніцтве. У нашай краіне жывуць і працуюць больш 60 нацый, нацыянальных груп і народнасцей. Дружба савецкіх народаў — адна з асноўных крыніц сілы і непераможнасці Савецкага Саюза. «Ніхто не страшны нам, ні ўнутраныя, ні знешнія ворагі, пакуль гэта дружба жыве і здраўствуе», — гаварыў таварыш Сталін.

Дружба народаў нашай краіны вытрымала многія выпрабаванні. У гады Вялікай Айчыннай вайны яна з'явілася адной з крыніц нашых перамог над гітлераўскай Германіяй і імперыялістычнай Японіяй, у гады пасляваеннага мірнага будаўніцтва яна яшчэ больш умацавалася. І ўсе народы нашай вялікай Радзімы з асобай павагай і шчырай любоўю адносяцца да вялікага рускага народа, які цэментуе дружбу народаў СССР.

Няхай-жа доўгія і доўгія гады жыве стваральнік савецкай дзяржавы родны І. В. Сталін.

Слаўся, Айчына ты наша свабодная,
Дружбы народаў апора і моц!

Работніца і сялянка

ПРОЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

12

ГОД ВЫДАННЯ ДВАЦЦАЦЬ ВОСЬМЫ

СНЕЖАНЬ 1952

Государственная
библиотека
им. В. И. Ленина

2354
и-53 6599

Па-стаханаўску працуе брыгада муляраў трэста «Белтрактарабуд», якой кіруе Наталля Бялюк. За 10 месяцаў бягучага года брыгада выканала паўтарагадавую норму. Н. Бялюк ахвотна перадае свае веды маладым рабочым.

На здымку: Н. Бялюк (справа) навучае кладцы цэглы работніцу П. Арцёменка.

Фото А. Дзіглава
(Фотахроніка БелТА)

ЗА ВЯЛІКІ СЦЯГ МІРУ

Аляксандра УС

У ЧАЦВЕРТЫ раз у сталіцы Радзімы — Маскве сабраліся пасланцы вялікага савецкага народа адстойваць справу міру ва ўсім свеце.

На чацвертую Усесаюзную канферэнцыю прыхільнікаў міру прыбыло 1107 дэлегатаў. Сярод іх — рабочыя і сяляне, дзеячы навукі і тэхнікі, літаратуры і мастацтва, прадстаўнікі грамадскасці, службы — целі рэлігійнага культу.

Выказваючы думку ўсяго савецкага народа, дэлегаты з трыбуны канферэнцыі зноў і зноў заяўлялі аб сваім міралюбі, пацверджаным шматгадовай гісторыяй стваральнай працы. Для савецкіх людзей мір і праца неаддзялімы. Іх патрыятычныя пачуцці выражаюцца ў высокай прадукцыйнасці працы.

Радасцю і шчасцем гарэлі вочы ўдзельнікаў канферэнцыі, калі адзін за другім на трыбуну ўзнімаліся дэлегаты і расказвалі аб вялікіх поспехах сацыялістычнай Радзімы, дасягнутых пад мудрым кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і вялікага сцяганосца міру таварыша Сталіна. Савецкія людзі добра ведаюць, што ўсімі сваімі поспехамі яны абавязаны Комуністычнай партыі і вялікаму Сталіну. Яны добра ведаюць, што рашаючым фактарам у барацьбе за захаванне міру ва ўсім свеце з'яўляецца магутнасць нашай Радзімы.

Гарачае прывітанне ад працаўнікоў Урала перадае дэлегатам майстар доменнага цэха Сероўскага металургічнага завода Н. Сокалаў. Ён гаворыць аб непахісным імкненні ўральцаў да міру, да шчасця на ўсёй зямлі. У імя гэтай вялікай мэты здабываюць яны руду, плаваць метал, будуць машыны. Сероўскія доменшчыкі ведаюць, што іх метал ідзе на высотныя будынкi ў Маскве, на новыя гіганцкія плаціны, новыя электрастанцыі, новыя экскаватары, якія пераўтвараюць аблічча краіны.

Кожны савецкі чалавек кроўна зацікаўлены ў захаванні міру. У стваральнай працы ўсё ярчэй працяўляюцца выдатныя якасці савецкіх людзей — тварцоў і герояў новага жыцця.

— Наша воля да міру цвёрдая, як сталь, — гаворыць праслаўлены металург, майстар маскоўскага завода «Серп і молат» І. Туртанаў. Ён расказвае пра самаадданую працу свайго калектыва, які штомесяц дае краіне тысячы тон металу звыш плана. Толькі адзін пракатны стан, на якім ён працуе, пракатаў у гэтым годзе пяць тысяч тон сталі звыш плана.

Пра радасную і высокародную працу калгаснага сялянства гаварыла старшыня калгаса імя Хрушчова Нара-Фамінскага раёна Маскоўскай вобласці М. Белова. Аднасяльчане наказвалі ёй расказаць пра іх шчаслівае жыццё і заявіць, што ўсім сэрцам яны прагнуць міру і ўсёй душой ненавідзяць падпальшчыкаў вайны. Мар'я Егораўна расказала, як іх некалі глухая вёска змянілася за гады савецкай улады. Цяпер гэта вялікі калгас з трыма школамі, дзіцячымі садамі, добра абсталяванай больніцай, бібліятэкай, поштай, дабротнымі грамадскімі будынкамі. Калгас мае электрычнасць, радыё, тэлефонную сувязь. І вось у той час, калі савецкія людзі працуюць, не шкадуючы сіл, над выкананнем грандыёзных планаў, начартаных XIX з'ездам партыі, аддаюць усе сілы будаўніцтву камунізма, амерыкана-англійскія імперыялісты рыхтуюць новую вайну.

Савецкія людзі не хочуць вайны. Яны добра па-

мятаюць, колькі гора і слёз прынесла яна. Двух сыноў адабрала ў Беловай другая сусветная вайна.

— Як жанчына і маці, — гаворыць яна, — я разам з усімі жанчынамі і маці, якія страцілі сваіх мужоў, сыноў, бацькоў і братоў, выказваю гнеўны пратэст супроць ганебнай спробы імперыялістаў развязаць новую вайну.

Да гнеўнага пратэсту супроць падпальшчыкаў вайны, якія ўжо сеюць чорную смерць у Карэі, далучае свой голас і знатная трактарыстка краіны, маці траіх дзяцей — Паша Ангеліна. У гэтым годзе яе брыгада

Масква. Чацвертая Усесаюзная канферэнцыя прыхільнікаў міру.

На здымку: дэлегаты канферэнцыі на паседжанні ў Калонным зале Дома саюзаў. На перэднім плане (справа налева): брыгадзір Дунаўіцкай МТС Полацкай вобласці А. І. Відуліна, Герой Сацыялістычнай Працы звенявая калгаса імя Варашылава Стаўбцоўскага раёна Баранавіцкай вобласці А. Ф. Гецман, Герой Сацыялістычнай Працы звенявая калгаса імя Сталіна Васілевіцкага раёна Палескай вобласці Е. А. Кухарава і звенявая калгаса «Закарпацкая праўда» Мукачэўскага раёна Закарпацкай вобласці П. М. Гедыш.

Фото В. Севасцьянова і В. Егорава
(Фотахроніка ТАСС)

дапамагла калгасу імя Сталіна вырасціць у сярэднім па 175 пудоў жыта з гектара і выдаць на працадзень па 10 кг збожжа.

Працоўныя нашай краіны выказваюць непахісную рашучасць адстойваць справу міру ва ўсім свеце. Зараз адна толькі Савецкая Украіна здабывае вугалю ў паўтара раза больш, чым Францыя і Італія, разам узятых, а трактараў выпускае ў тры разы больш.

Пасланец ціхага Дона Н. Клімаў з пачуццём законнай гордасці расказвае дэлегатам аб працавітасці народа, які стварыў Цымлянскае мора. У данскія і задонскія засушлівыя стэпы хлынула вада. Ужо сёлета многія калгасы сабралі тут па 300 пудоў залатой пшаніцы з гектара.

Ад работнікаў навукі палымянае прывітанне перадае ўдзельнікам канферэнцыі прэзідэнт Акадэміі навук СССР А. Несмеянаў. Ён заклікае чэсных вучоных усіх краін працаваць на карысць міру і процвітанню народаў, расшыраць навуковае супрацоўніцтва на аснове сапраўднай навукі, выкрываць чалавечаненавісніцкую ілжэнавуку імперыялізма.

Правадзейны член Акадэміі навук СССР О. Лепешынская гаварыла пра выдатныя адкрыцці савецкіх вучоных. Гэтыя адкрыцці дапамагаюць чалавеку пераадолюваць хваробы і старасць, пакараць прыроду, павышаць узровень культуры. І, нібы ў пацверджанне яе слоў, выступіў знатны брыгадзір экскаватаршчыкаў «Куйбышэўгідрабуда» Б. Каваленка. Ён расказаў, як у час Айчыннай вайны аслеп ад кантузіі і як прафесар Філатаў вярнуў яму зрок. Бурнымі воплескамі віталі ўдзельнікі канферэнцыі выдатнага вучонага нашага часу Героя Соцыялістычнай Працы В. Філатава і ў яго асобе гуманную савецкую медыцыну.

Толькі мір і соцыялізм нясуць чалавецтву сапраўднае шчасце. Савецкі народ імкнецца зрабіць сваю Радзіму яшчэ прыгажэйшай і багацейшай, а жыццё яшчэ лепшым і шчаслівейшым.

1952 год прынёс нашай краіне новыя поспехі ва ўсіх галінах соцыялістычнай эканомікі. Наша прамысловасць за дзесяць месяцаў перавыканала план. Валавы збор збожжа склаў 8 мільярдаў пудоў, або ўдвая больш, чым да рэвалюцыі.

Разам з гаспадарчымі поспехамі няўхільна расце і добрабыт савецкага народа. Мы маем новыя дасягненні ў развіцці культуры, навукі, вышэйшай адукацыі. Намнога ўзрос прыём у вышэйшых навучальных ўстановах і тэхнікумы. Колькасць студэнтаў у нас цяпер больш як ў паўтара раза перавышае колькасць студэнтаў ва ўсіх капіталістычных краінах Еўропы, разам узятых.

Пра росквіт эканомікі і культуры, пра мірную стваральную працу, пра брацкую дапамогу народаў Савецкага Саюза расказаў дэлегат ад нашай Беларускай рэспублікі паэт Пятро Глебка. У брацкай сям'і савецкіх народаў Беларусь хутка залячыла глыбокія раны вайны, стала яшчэ прыгажэйшай і багацейшай. Выраслі новыя магутныя фабрыкі і заводы, прадукцыя якіх ідзе ва ўсе канцы нашай неабсяжнай краіны, асвоены тысячы гектараў новых пасейных плошчаў, асушаны вялікія балотныя масівы, пераўзыйдзен даваенны ўзровень прамысловасці, калгасныя нівы даюць багатыя ўраджаі, расце добрабыт беларускага народа, шырыцца народная асвета.

Пра сталіцу нашай рэспублікі Мінск расказвалі дэлегаты і з іншых рэспублік. Армянскі пісьменнік

Наіры Зар'ян, які пабываў сёлета ў Мінску ў сувязі з юбілеем народнага паэта рэспублікі Якуба Коласа, гаварыў:

— Я шмат чуў аб тым, як гітлераўскія варвары ператварылі ў руіны сталіцу Савецкай Беларусі і як яна цудоўна адбудаваўся занова. І сапраўды, перад тым, што мы ўбачылі, бляднее самае палкае ўяўленне... Мінск будзеца мірнай працай—для міру, для мірнага садружства народаў.

Іменна так. Не для таго ўзводзяцца нашы прыгожыя, велічныя будынкі, каб новыя варвары ператварылі іх у попел. Не для таго ствараецца плошча Леніна ў Ерэване, праспект Руставелі ў Тбілісі, новыя палацы ў Баку і Кіеве, высотныя дамы ў Маскве, Палац культуры ў Варшаве, каб на іх былі скінуты атамныя бомбы!

Мы не дапусцім такога злачынства—заяўляе ўвесь шматмільённы савецкі народ, які жыве думкамі аб міры.

«Што-ж датычыць Савецкага Саюза,—сказаў на XIX з'ездзе партыі таварыш Сталін,—то яго інтарэсы наогул неаддзялімы ад справы міру ва ўсім свеце».

Савецкі Саюз настойліва змагаецца за захаванне і ўмацаванне міру. Велізарны размах мірнага будаўніцтва ў нашай краіне з'яўляецца яркай дэманстрацыяй мірнай палітыкі савецкай дзяржавы, сведчыць аб сапраўдным характары яе знешняй палітыкі.

Мільярды Злучаных Штатаў Амерыкі, рыхтуючыся да новай бойні, вядуць шалёнае наступленне на жыццёвы ўзровень і правы працоўных, імкнуцца запалохаць народы, паралізаваць іх волю да барацьбы за мір. Толькі прамыя ваенныя выдаткі ЗША складаюць 74 процанты бюджэта, тады як на асвету ідзе толькі адзін процант. Развязаўшы вайну ў Карэі, амерыканскі імперыялізм імкнецца расшырыць зону ваенных дзеянняў, уцягнуць у вайну ўсё чалавецтва і нажыць на ёй незлічоныя барышы. Толькі за першы год вайны ў Карэі грашовыя магнаты Амерыкі нажылі 23 мільярды долараў.

Але свабодалюбівыя народы свету ўсё гучней і гучней заяўляюць: «Далоў падпальшчыкаў вайны!» Лагер прыхільнікаў міру становіцца ўсё мацнейшым і магутнейшым. У яго радах—Кітайская Народная Рэспубліка, краіны народнай дэмакратыі, ўсё перадавое чэснае чалавецтва на чале з вялікім Савецкім Саюзам.

Удзельнікі канферэнцыі выбралі дэлегатаў на Сусветны кангрэс народаў у абарону міру, які адкрыўся 12 снежня ў Вене.

Венскі кангрэс ухваліў дзейнасць Сусветнага Савета Міру, падтрымаў патрабаванні нацыянальнай незалежнасці народаў, патрабаваў спынення вайны ў Карэі і рашуча асудзіў прымяненне амерыканскімі агрэсарамі бактэрыялагічнай зброі, як дзікага сродку масавага знішчэння людзей. Кангрэс заклікаў усіх прыхільнікаў міру ўзмацніць барацьбу супроць пагрозы новай вайны.

Сілы міру непераможны. Мір можа і павінен быць выратаваны. Аплотам яго з'яўляецца няўхільна растучы і мацнеючы рух прыхільнікаў міру, на чале якога стаіць вялікі Савецкі Саюз, мірныя намаганні савецкага народа і мудрая знешняя сталінская палітыка нашай краіны.

Сілам міру належыць будучыня.

Няхай жыве вялікі сцяганосец міру, друг і настаўнік усіх народаў таварыш Сталін!

Масква

«Москва... как много в этом звуке
Для сердца русского слилось!
Как много в нём отозвалось!»

Гэтыя натхнёныя пушкінскія словы памятны мне яшчэ са школьных гадоў. Успомніліся яны мне і тады, калі мы, дэлегаты Беларусі на чацвертую Усесаюзную канферэнцыю прыхільнікаў міру, пад'язджалі да сталіцы нашай Радзімы — Масквы.

І не адна я, усе мы ў гэты час адчулі, якое вялікае месца займае зараз Масква ў сэрцы людзей — не толькі рускіх, а ўсіх простых людзей свету, змагароў за мір.

Я ў Маскве была ўпершыню, і таму ўсё для мяне там было нова, усё захапляла і радавала. І не толькі радавала і захапляла. Я ганарылася ўсім бачаным. Ганарылася тым, што вось я, простая работніца, ткачыха, прыехала, як роўная сярод роўных, у нашу родную сталіцу ўдзельнічаць у вырашэнні такіх адказных зараз пытанняў, як пытанні міру.

У Маскве сустрэлі нас вельмі цёпла. Спачатку павезлі ў гасцініцы. Мы крыху адпачылі, а потым накіраваліся ў Крэмль.

І вось мы на Краснай плошчы. Няцяжка зразумець, што адчувалі мы, праходзячы паўз маўзалея вялікага Леніна. Кожнаму з нас, як і тысячам людзей, што стаялі ў доўгай чарзе да маўзалея, хацелася пакланіцца таму, хто першы адчыніў дарогу простаму чалавеку да новага жыцця.

Мы праходзілі паўз урадавую трыбуну, паўз сіваю сцяну старога Крэмля, за якой жыве і нястомна працуе лепшы вучань Леніна — наш родны Сталін.

Вялікае ўражанне зрабілі на нас крэмлёўскія Гранавітая і Аружэйная палаты — скарбніцы лепшых узораў рускай нацыянальнай творчасці і багацейшай гістарычнай спадчыны.

А Маскоўскае метро! Яно па праву лічыцца лепшым у свеце. У пачатку гэтага года масквічы

адсвяткавалі пуск другога ўчастка «Вялікага кальца» з чатырма новымі станцыямі: «Беларуская-кальцавая», «Нова-Слабодская», «Батанічны сад» і «Комсамольская-кальцавая». Зараз Масква мае 39 станцый метрапалітэна. Працяжнасць падземных чыгуначных ліній — 55 кіламетраў. За дзень паязды метро перавозяць звыш 2 мільёнаў пасажыраў.

Нібы ў казачныя церамы, трапляеш па рухаючыхся лесвіцах у падземныя палацы метрапалітэна. Да чаго-ж яны прыгожыя! Самай вялікай станцыяй у Маскве і ва ўсім свеце з'яўляецца «Комсамольская-кальцавая». На працягу адной гадзіны яна прапускае 100 тысяч чалавек. Багатае яе ўбранства. Велізарныя мастацкія пано, зробленыя з многіх тысяч кавалачкаў мрамору, упрыгожваюць яе столь. На іх паказаны эпізоды з гераічнай гісторыі нашай Радзімы. Вельмі прыгожа аформлена і станцыя «Беларуская-кальцавая». Дваццаць пано з рознакаляровай мраморнай мазаікі расказваюць аб працоўных подзвігах беларускага народа. Падлога выкладзена дыянавымі пліткамі, якія напамінаюць узоры беларускіх вышывальшчыц. Як і на ўсіх станцыях метро, тут шмат святла і паветра.

Другога снежня мы аглядалі горад: знаёміліся з высотнымі будынкамі, былі на Ленінскіх гарах, бачылі славу і гордасць нашай Масквы і ўсяго савецкага народа — новы дваццацішасціпавярховы ўніверсітэт імя Ламаносава.

Захапленню нашаму не было межаў. Колькі хваляючых думак нараджалася перад гэтым велічным палацам — падарункам нашай савецкай моладзі.

З групай удзельнікаў канферэнцыі была я і ў Трэцякоўскай галерэі. Там таксама ўбачыла столькі цікавага і новага, што аб усім адразу не ўспомніш і не раскажаш. Асаблівае ўражанне зрабілі на мяне карціны нашых рускіх мастакоў на тэмы з жыцця працоўнага народа: «Бурлакі» Рэпіна, карціны Перова. Падойду спыняліся мы перад палотнамі нашых савецкіх мастакоў. Вельмі спадабалася мне карціна лаўрэата Сталінскай прэміі Яблонскай «Хлеб», напісаная з выключным веданнем жыцця калгаснай вёскі.

А шостаі гадзіне ўвечары ўсе дэлегаты сабраліся ў Калонным зале Дома саюзаў.

На чырвоным аксаміце, сярод зелені палым і жывых кветак, лунаюць словы: «Няхай жыве мір паміж народамі»...

У зале чуецца рознамоўны гул галасоў.

У Маскву прыехалі пасланцы з усіх канцоў нашай неабсяжнай Радзімы: бавоўнаводы сонечнага Узбекістана, вінаградары нашага поўдня, пасланцы Данбаса і Урала — калгаснікі, акадэмікі, настаўнікі, урачы, камуністы і беспартыйныя. Усё гэта — людзі добрай волі, людзі, жыццё і справы якіх аддаюцца самаму галоўнаму — барацьбе за мір на ўсёй зямлі.

Аб гэтым і заяўлялі ўсе дэлегаты. Яны гаварылі аб шчаслівым жыцці, аб вольнай радаснай працы на карысць любімай Радзімы і разам з тым гнеўна абрушваліся на крывавае злачынства амерыканскіх імперыялістаў і іх прыслужнікаў, якія вядуць жудасную вайну ў Карэі і пагражаюць новай крывавай бойняй міралюбівым народам свету.

Мір на зямлі! З такім заклікам звярталіся дэлегаты чацвертай Усесаюзнай канферэнцыі прыхільнікаў міру да ўсіх савецкіх людзей.

Гэты заклік нясецца з Масквы да ўсіх людзей добрай волі — змагароў за шчаслівае жыццё на зямлі.

Лілія МАКАРЭВІЧ,
ткачыха Мінскага тонкасуко-
нага камбіната.

Міхаіл ІСАКОЎСКІ.

Рускай жанчыне

Хіба ты раскажаш пра тое,
Якою парою жыла!
Якою нязмерна цяжкою
Яна для жанчыны была!..

Было: развітаўся з табою
Твой муж, або сын твой.

А там —

Адна засталася з бядою
І з лёсам сваім сам-на-сам.

Адна... Сам-на-сам з сваім болем,
З жытамі, нязжатымі ў полі
Ты грозную стрэла вайну.
І ўсё — і трылогі без ліку,
І праца, і клопат вялікі —
Усё — на цябе на адну.

Адной табе — воляй-няволяй —
Патрэбна усюды паспець;
Адна ты і ў хаце, і ў полі,
Адной табе плакаць і пець.

А хмары спускаюцца ніжай,
А гром той грукоча ўсё бліжай,
А весткі — цяжкія, як злосць.
І ты прад краінай усёю,

І ты прад усёю вайною
Паўстала — такая, як ёсць.

Ішла ты з затоеным горам,
Тым шляхам працоўным цяжкім.
І фронт, што ад мора да мора,
Карміла ты хлебам сваім.

І лютай зімой, у мяцелі,
Ля рысы далёкае той
Байцоў сагравалі шынелі,
Пашытыя дбалай рукой.

Імчаліся ў грукаце, ў дыме
Совецкія воіны ў бой,
І падалі ордаў цвярдзіні
Ад бомбаў, пасланых табой.

Усё ты рабіла без страху,
І ў прыказцы быццам якой,
Была ты і прахай, і ткахай,
Умела касой і пілой.

Ты секла, вазіла, капала, —
Ды хіба пра ўсё ўспамянеш?
А ў пісьмах на фронт ты пісала,
Што быццам выдатна жывеш.

Байцы твае пісьмы читалі,
І там, на пярэднім краю,
Душою яны адчувалі
Святую няпраўду тваю.

І воін, выходзячы ў бітву,
Баронячы шчасце сваё,
Як клятву шаптаў, як малітву,
Імя дарагое тваё...

Настася

Ой, аб кім, Настася, пелі скамарохі,
Пелі скамарохі ў нашай старане:
«Завяла бярозанька ля дарогі,
Не шуміць, зялёная, па вясне?»

Ці-ж не ты, Настася, дзеўкай маладою
Думала-гадала — мой альбо не мой?
І каго-ж, Настася, з горам ды з бядою
У царкве вянчалі ў мясеад зімой?

І каму, Настася, гаварылі строга, —
Лёс на белым свеце вызначан даўно,
Што твая дарога — з печы да парога,
Што дарогі іншай бабам не відно?

Раскажы-ж, Настася, пра сваю нядолю,
Раскажы аб смутку аб сваім цяжкім,
Колькі раз, Настася, ты паела ўволю,
Колькі раз смяялася на вяку сваім;

Колькі год ад мужа сінякі насіла,
Колькі раз шпурляў ён вобзём галавой,
Колькі раз у бога літасці прасіла,
Літасці вялікай, што завуць труной?

Раскажы, Настася, як пры зорах жала,
Як начэй не спала жніўнаю парой,
Раскажы, як бедных дзетак ты раджала
На калючым полі, на зямлі сырой.

Падлічы, Настася, колькі сіл згубіла,
Колькі слёз зазнала горкіх маладосць...
Аб усім раскажы, — што было, што сніла,
Раскажы, Настася, і аб тым, што ёсць.

Ці-ж не ты, Настася, ходзіш сцежкай яснай
Глянуць, як пшаніца добра падрасла?
Ці-ж не ты, Настася, на зямлі калгаснай
Скарб свой заповітны ў добры час знайшла?

І чые-ж спаймалі рукі залатыя
Казачную птушку мараў векавых?
Ці-ж не прад табою і дзяды сівыя
За вярсту знімаюць шапку з галавы?

Пра каго з пашанай, пра каго з ахвотай
Кажа нам і горад, кажуць і палі?
Хіба за работу, за твае турботы
Не цябе прымае Сталін у Крэмлі?

Ці-ж не ты, Настася, бабам гаварыла, —
— Ён на свеце самы родны чалавек,
Даў ён хлеб галодным, даў нядужым сілу,
Даў народу шчасце ён навек, навек.

Ён сваёй рукою выцер нашы слёзы,
А за нашу долю ён устаў сцяной...
Больш няма, Настася, белай той бярозы
Што з тугі завяла раннюю вясной.

Пераклад з рускай мовы
Эдзі АГНЯЦВЕТ.

ДОКТАР МЕДИЦЫНСКІХ НАВУК

БЯССПРЭЧНА, гэта была тая самая палата. У ёй шмат гадоў таму назад, яшчэ зусім маладою жанчынай, я зазнала нясцерпнае матчына гора. Вось тут, каля акна, на нікеляваным ложку, з сеткай з абодвух бакоў, паміралі маё дзіцянё. А поруч ляжала сялянская дзяўчынка. Ёй было гадоў дванаццаць. Засмаглыя шчочкі палалі агнём. З-пад напоўзакрых павек блішчэлі вочы. Часам здавалася, што яна ўпотай сочыць за кожным маім рухам. Аднак, калі доктар падносіў да самых яе вачэй яркае святло, яна пазірала кудысьці міма электрычнай лямпы, міма доктара, ні

тэрапеўтычнай клінікі. Здзіўляючыя змены, што адбыліся тут, адчуваюцца ўжо з першых крокаў. У калідоры, дзе некалі панавала тужлівая ціша і чуліся толькі прыглушаныя стоны з палат, нас сустракае вясёлы дзіцячы гоман. Тры дзяўчынкі-падлеткі (гэтыя, відаць, зусім выздаравелі) сядзяць у калідоры на крэслах і пра нешта жвава гамоняць. Іншыя дзеці, якія яшчэ папраўляюцца, у халаціках ходзяць па палатах.

Бадзёры настрой пануе ў аддзяленні. Доктары ўпэўнены гавораць пра жыццё нават каля ложка нядаўна прывезенага хлопчыка, які ненатуральна чырвонымі вуснамі і цьмяным бляскам вачэй з-пад напоўзакрых павек так нагадвае першыя дні хваробы майго памершага дзіцяці.

Совецкая навука перамагае смерць. Поруч мяне — адзін з прадстаўнікоў гэтай самай перадавой у свеце навукі — Алена Нікалаеўна Хахол.

Знаёмячы з дасягненнямі кіруемай ёю дзіцячай тэрапеўтычнай клінікі-лячэбніцы імя Калініна, яна з радасцю гаворыць пра тое, што смерць стала рэдкаю госцяй нават у гэтым аддзяленні, дзе раней, у часы царызма, не магло быць ніводнага выпадку выздараўлення.

Дзеці не толькі папраўляюцца ад страшнай хваробы, але і нармальна растуць і развіваюцца. Алена Нікалаеўна сочыць за сваімі пацыентамі, як-бы далёка яны ні жылі. Бацькі дзяцей, якія лячыліся ў клініцы, перапісваюцца з ёю.

Мы працягваем абход палат. З матчынай пшчотнасцю схіляецца Алена Нікалаеўна над ложкамі хворых дзяцей. Усе яны ёй блізкія і родныя. За здароўе кожнага вядзецца ўпартая і нястомная барацьба. Устрыжваная маладая маці далікатна вызваляе ад пялёнак цэльца свайго пяцімесячнага дзіцяці. Ёй здаецца, што хлопчыку зноў пагоршала. Але спрактыкаванае вока доктара бачыць, што дзіця ачуняе. У яго з'явіўся апетыт, яно пачало ўжо ўсміхацца. Алена Нікалаеўна звяртае на гэта ўвагу маці, супакойвае яе. А некалькі дзён таму назад жыццё дзіцяці было пад пагрозай.

— Часам прывязуць у клініку, здавалася-б, безнадзейнага хворага. Пачынаем ужываць усе захады, і дзіця выратава-

на, — гаворыць Алена Нікалаеўна.

Каля гэтых маленькіх ложкаў асабліва моцна адчуваеш, якую ўсёперамагаючаю сілай робяцца веды і вопыт, памножаныя на шчырую, самаадданую любоў да людзей.

Алена Нікалаеўна Хахол мае сорак адну навуковую працу ў галіне дзіцячых хвороб. Ёй прысвоена вучоная ступень доктара медыцынскіх навук і званне прафесара.

Алена Нікалаеўна — спрактыкаваны педагог. Працуючы шмат гадоў у інстытутах удасканалення урачоў, аховы мацярынства

Прафесар, доктар. медыцынскіх навук Алена Нікалаеўна Хахол ля ложка хворага дзіцяці.

Фото С. Белазерава

на чым не спыняючыся. Дзяўчынка ўжо была сляпая. Няўмольная хвароба пачала сваю руйнуючую работу — паралізавала зрок. На чарзе былі рукі і ногі, язык, страваход.

— Няўжо няма ратунку? — у распачы звярталіся мы, бацькі, да дактароў. Але яны нічым не маглі дапамагчы нашаму гору. Дыягназ — туберкулёзнае запаленне мозгу — гучэў, як смяротны прысуд.

... І вось праз многа гадоў, я зноў за шклянню сцяной, якая адгароджвае гэтае аддзяленне ад іншых палат дзіцячай

і дзяцінства, у Кіеўскім медыцынскім інстытуце, дзе яна раз — дэкан педыятрычнага факультэта, прафесар Хахол выхавала многа дзіцячых дактароў. Разам з Аленай Нікалаеўнай у дзіцячай клініцы працуюць дактарамі і былыя студэнты Мар'я Макаренко, Іван Буднік, Уладзімір Каралюк.

* * *

Медыцына — высокародная справа. А педыятрычная яе галіна ўдвая высокародная, бо яна заклікана змагацца за здароўе найдаражэйшага, што мае чалавецтва, — за нашых дзяцей. Гэтай вялікай справе прысвяціла сваё жыццё Алена Нікалаеўна Хахол.

Неяк мы сустрэліся з Аленай Нікалаеўнай пры зусім іншых абставінах. У Рэспубліканскім таварыстве па распаўсюджванню навуковых і палітычных ведаў адбываўся чарговы пленум. Тут сабралася многа вучоных і грамадскіх дзеячоў сталіцы і іншых мясцін Савецкай Украіны. Усе яны з пашанай віталіся з ветлівай жанчынай у цёмным плаці, якая сядзела за сталом прэзідыума.

Алена Нікалаеўна Хахол прымае самы актыўны ўдзел у лекцыйнай прапагандзе. Яе выбралі намеснікам старшыні прэзідыума Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў Украінскай ССР.

Але гэтым далёка не вычэрпваецца грамадская дзейнасць жанчыны-вучонага. Яна кіруе работай Кіеўскага таварыства дзіцячых урачоў, з'яўляецца членам савета ўрачэбнай профдапамогі дзецям, членам рэдкалегій раду медыцынскіх часопісаў.

Алена Нікалаеўна Хахол — дзяржаўны дзеяч. Яна — дэпутат Вярхоўнага Савета УССР.

Імя прафесара Хахол — таленавітай жанчыны-вучонага, палкага савецкага патрыёта, беззаветнага барацьбіта за мір — вядома далёка за межамі Украіны.

— Чытаючы пра апошнія падзеі ў Італіі, я знаходжу шмат

знаёмых імёнаў, — гаворыць Алена Нікалаеўна. — Ніколі не забыць мне светлага вобразу прэзідэнта Саюза Італьянскіх жанчын Марыі Маддалены Расі і іншых адважных італьянскіх барацьбітоў за мір, якім я мела шчасце паціснуць руку на іх бацькаўшчыне.

У часе падарожжа па Італіі ў складзе дэлегацыі савецкіх жанчын прафесар Хахол мела магчымасць уласнымі вачыма бачыць, як горача любіць Італьянскі народ нашу савецкую краіну і таварыша Сталіна, як мацнеюць у краіне сілы міру і дэмакратыі.

Алену Нікалаеўну моцна здзівілі кантрасты, якія яна заўважыла ў Італіі, асабліва ў яе паўднёвай частцы. Чароўнае хараства паўднёвай прыроды і жахлівая галеча народа. У Італіі, дзе столькі святла, сонца, гаючага паветра, дзе цёплае мора і цудоўныя пляжы, сярод дзяцей пашыраны туберкулёз, трахома, рахіт.

Незабыўнае ўражанне атрымала Алена Нікалаеўна ад падарожжа па Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. Яна бачыла, як перадаваў людзі Германіі будуюць светлую будучыню сваёй бацькаўшчыны, даюць рашучы адпор спробам амерыканскіх і нямецкіх імперыялістаў ператварыць Заходнюю Германію ў плацдарм новай сусветнай вайны.

Наведала А. Н. Хахол Чэхаславакію, Канаду і іншыя краіны. — У зарубежных краінах, дзе мне давялося пабываць астатнім часам, — гаворыць Алена Нікалаеўна, — я бачыла, як шырыцца рух прыхільнікаў міру. Жанчыны, старыя і моладзь — усе чэсныя людзі свету вядуць самаадданую барацьбу супроць пагрозы вайны, супроць імперыялістаў. Нішто не можа спыніць людзей добрай волі ў іх высокародным імкненні да міру і дэмакратыі. Усёй сваёй дзейнасцю Алена Нікалаеўна Хахол прагне ўнесці і сваю частку ў вялікую барацьбу прагрэсіўнага чалавецтва.

Мар'я ЛУГАВІКОВА.

НА УКРАЇНСКОЙ ЗЯМЛІ

ЗНАЁМІМСЯ зусім выпадкова ў райкоме партыі. Як і водзіцца, пачынаем гутарку не з тэмы, што прывяла аж на Жытоміршчыну, а здалёк: з пагоды, што ніяк не ўтаймуецца: адкуль гэтага дажджу столькі бярэцца, лье і лье, нібы з вядра...

Параска Рыгораўна Чухно — поўная замашная жанчына гадоў за пяцьдзесят — амаль у роспачы круціць галавой і, нібы шукаючы ў нас, свежых людзей, дапамогі, давяральна паведамляе:

— Нам дзянькоў-бы пяць пагоды — то і бульбу выхапілі-б усю і лён увесь чысценька ўзнялі-б. З трыццаць другога года працую старшыняй калгаса, а гэткай напасці не памятаю... Паверыце, захварэла аж... — і тут-жа цікавіцца:

— А якую-ж справу вы да мяне маеце, што гэтак далёка, аж з Беларусі, ехалі?

Тлумачу, што хачу пісаць пра жанчыну-старшыню багатага украінскага калгаса ў наш, жаночы, часопіс.

І Параска Рыгораўна без усякіх адгаворак, на свой асаблівы, украінскі лад, коратка згаджаецца.

— Ну, то і пішыце. У нашому колгоспі е про што пісаты.

У Параскі Рыгораўны ёсць спра-

вы ў раёне, і таму яна раіць нам самім ехаць у калгас, «прамесенька» да яе хаты або да калгаснае канторы.

— Крашчэ да мэнэ ідзьтэ, до мэнэ дорога гарна. Я іі жужэлыцяю насыпала...

Электрычныя агні калгаса імя Леніна служылі нам пуцяводнаю зоркай. І хоць калгасныя вуліцы ад бясконцых дажджоў парадкам раскіслі, мы лёгка абыйшліся без «жужэлыці» (нешта накішталт шлаку) Параскі Рыгораўны.

* * *

Спрадвеку незайздросна жылося ў Старым Балоце — так сяло звалася. Землі Паўночна-Заходняй Жытоміршчыны ніколі не славіліся багаццем і ўрадлівасцю. Вядома, — Палессе. На падзолку, колькі ты яго ні ўгнойвай, усёроўна не азалоцішся. Шастаў на ніве тонкі колас, цягнуўся ў сумоце да суседа — такога-ж худасочнага жытняга каласка. Толькі і цвету было на полі, што буйная сіль валожкі. Ды каго яна радавала? У людзей сілы нехапала змагацца з яе апусташальнай красой.

І вось спаткалася старое жыццё Старога Балота з новым, калгас-

ным. Але не знайшлося адразу ўмелай, моцнай рукі, каб павярнуць яго на новы лад, і па-ранейшаму працягвала жыць слава аб

П. Р. ЧУХНО

беднасці старабалоцінскай зямлі і яе ўладароў. За гадавую працу людзі атрымлівалі па 100 грам збожжа на працадзень.

У снежні 1935 года прыехаў сюды новы «галава» — маладая жанчына, якая нядаўна скончыла соўпартшколу. Сустрэлі яе па-рознаму. Адны з надзеяй на тое, што гэтая энергічная «жінка» мо' хоць зробіць які лад у гаспадарцы. Скептыкі-ж і няверы высмейвалі тых, хто верыў: «Яна вам нагаспадарыць. Дзе гэта бачана, каб баба была галавой...».

* * *

Вайна на калгас імя Леніна, як і на ўсю савецкую зямлю, навалілася раптоўна. Спачатку і калгаснікі і сама Параска Рыгораўна разгубіліся. Што рабіць? Куды столькі добра калгаснага падзець? Але заклік правадыра да ўсіх працоўных нашай краіны быў зразумелы і ясны: нічога не пакідаць ворагу.

Некалькі чалавек, што працавалі на фермах, пачалі пераганяць калгасных кароў і коней за Днепр.

Сама Параска Рыгораўна, прывёўшы да ладу калгасную гаспадарку, эвакуіравалася з сям'ёй у Кіргізію і працавала там парторгам калгаса.

... У кастрычніку 1943 г. яна вярнулася на вызваленую радзіму, у свой калгас. Але пазнаць яго было цяжка.

Пачалі з аднаўлення ферм. У 1944 г. атрымалі ад арміі 28 коней. Тады-ж набылі чатырох авечак. Пазней Параска Рыгораўна звярнулася да таварыша Хрушчова і міністра сельскай гаспадаркі таварыша Бенедзіктава з просьбай дапамагчы ў набыцці племяннога маладняка для малочнай фермы.

Пісала няўрымсліва Параска Рыгораўна і таварышу Будзёнаму, просячы дапамагчы з коньмі. Атрымалі і коней ардэнскай пароды. У тыя першыя пасляваенныя гады, калі калгас не меў яшчэ сваіх чатырох аўтамашын, цяжкавозы-ардэны вельмі дапамаглі ў гаспадарцы.

І зараз, калі заходзіш у калгасны двор і дзівішся на новыя

калгасныя будынкі і фермы, якія выраслі за гэты параўнаўча невялікі час проста не верыцца, што можна было столькі зрабіць за восем гадоў на амаль пустым месцы.

Цяпер у калгасе 666 галоў буйнай рагатай жывёлы, размешчанай у пяці новых аборах. 730 свіней пароды «Українская белая» і «Міргародская». Авечкаферма налічвае 500 галоў. На птушыных дварах разгульваюць куры, гусі, качкі — 1400 штук.

«Прыбыткавай стаццёй» тут з'яўляецца лён і хмель. Сёлета лён-даўгунец вымахаў у паўтара метра. Некалі апрацоўка лёну была адной з самых цяжкіх і «цёмных» работ.

Зараз у калгасе свой ільноапрацоўчы пункт. Амаль усе працэсы механізаваны. Жанкам застаецца толькі перабраць і разабраць па нумарах гатовае валакно. Таму і гучыць жартаўлівым афарызмам заўвага Параскі Рыгораўны: «Вышэйшы нумар лёну — рукі».

Прыгожа выглядае хмель, калі ён пышнай зеленню забуяе і вёрткім паўзуном абаўе штахеты, што роўнымі радамі ідуць праз усё поле, утвараючы безліч вузкіх зялёных алей.

Каб не заграмаджаць артыкул лічбамі, назавем яшчэ толькі адну, якая па сутнасці апраўдвае даную калгасу імя Леніна назву «мільянера», а Парасцы Чухно — «мільянершы». Сёлета калгас атрымаў 2 мільёны рублёў чыстага прыбытку.

Знаёмячыся «на ўласныя вочы» з дасягненнямі калгаса, нам давалося ўбачыць шмат павучальнага. І ўсё гэта — плады ўмелай арганізацыі працы Героя Соцыялістычнай Працы, дэпутата Вярхоўнага Савета СССР, тройчы ордэнаносца Параскі Рыгораўны Чухно.

У калгасе імя Леніна, дзе шэсць чалавек атрымалі вышэйшую ўзнагароду — званне Героя Соцыялістычнай Працы, а сто трыццаць

шэсць — урадавыя ордэны і медалі, паважаюць навуку. А вучыцца ёсць дзе. Пасля вайны калгас збудаваў сваю дзесяцігодку. Пры клубе ёсць бібліятэка з 3500 тамоў.

Пры калгасным медпункце — радзільнае аддзяленне. Зараз яно пераносіцца ў другі будынак і яшчэ лепш абсталёўваецца.

У калгасе трое сезонных ясляў, дзе чырвонашчокія карапузы, пакуль іх маці працуюць на полі, маюць нямала ўласных «спраў»: старэйшыя самі будуць і вынаходзяць, а меншых вучаць гэтаму клапатлівыя няні.

Радыестанцыя, электрастанцыя, артэзіянскі калодзеж, сельмаг і многае іншае створана ў калгасе пры ўмелым і разумным выкарыстанні прыбыткаў.

Значную суму складае спецыяльны фонд на лячэнне калгаснікаў.

* * *

У новым клубе калгасны хор выконвае песню таксама свайго аўтара — Марыі Семянюк:

«Над Полессем сонце сяе
із Крэмля,
Села квітнуць, наліваецца
земля.

І цвіце на вольнай волі,
Мов калина, наша доля».

З клубнай сцэны гучаць вершы і песні савецкіх паэтаў, рускіх і украінскіх класікаў, сярод якіх пачэснае месца займае жывы ў памяці народнай вялікі кабзар украінскага народа Тарас Шэўчэнка.

Так жывуць людзі ў колішнім Старым Балоце, а цяпер — у калгасе, які носіць імя вялікага Леніна. Непазнавальна змянілася жыццё: выраслі і ўздужалі людзі, ярчэй свеціць сонца над украінскім сялом.

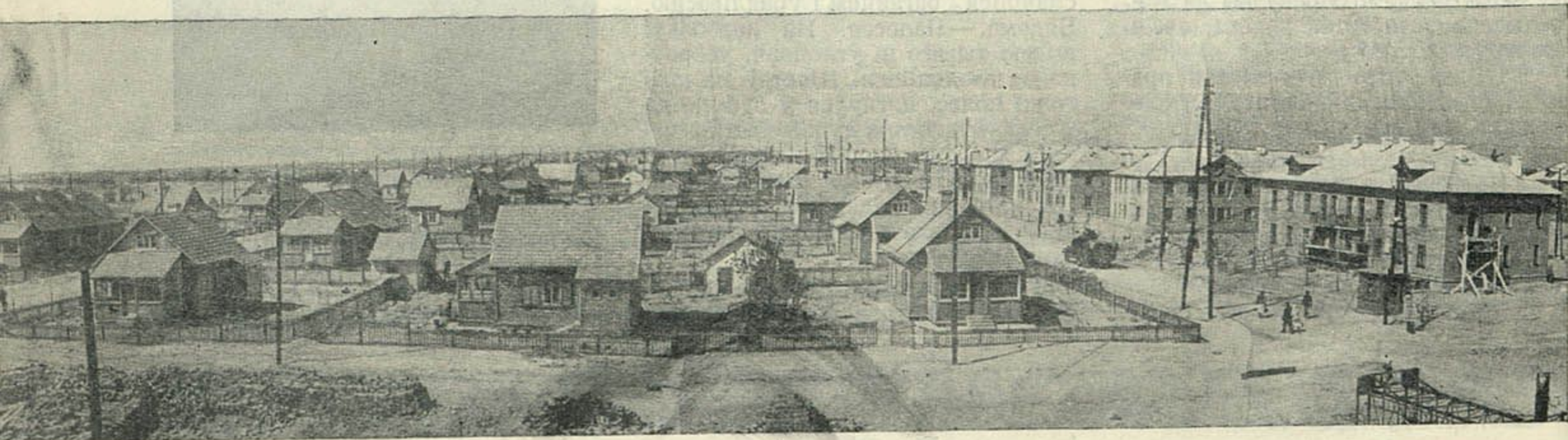
Міжволі ўспамінаюцца прарочыя словы беларускага кабзара — нашага Янкі Купалы:

«Эх, кабзар, каб ты збудзіўся,
На Украіну глянуў!»

Алена ВАСІЛЕВІЧ.

Новая Кахоўка.

Фото С. Белазерава

Дзін Лін

СЯРОД видатних работ у галіне літаратуры, удастоеных Сталінскіх прэмій за 1951 год, адзначаны высокай узнагародай Совецкага ўрада адзін з папулярнейшых у новым Кітаі твораў — раман пісьменніцы Дзін Лін «Сонца над ракою Сангань».

Імя аўтара ўжо каля дваццаці пяці год шырока вядома ў кітайскай рэвалюцыйнай літаратуры, і не толькі ў літаратуры. Яно ўнесена ў гісторыю нацыянальна-вызваленчай барацьбы Кітая супроць гамінданаўскіх і імперыялістычных прыгнятальнікаў.

Дзін Лін нарадзілася ў 1907 годзе ў правінцыі Хуань. Чатырнаццаці год яна паступіла ў шанхайскую народную жаночую школу, а затым вучылася на літаратурным факультэце Шанхайскага ўніверсітэта. У Пекіне Дзін Лін сустрэлася з таленавітым рэвалюцыйным пісьменнікам Ху Е-пінем і вышла за яго замуж. Ху Е-пін стаў для яе настаўнікам, другам жыцця, таварышам па рэвалюцыйнай рабоце.

Некалькі год муж і жонка блукалі па краіне ў пошуках заробку, скрываліся ад праследванняў гамінданаўскай ахранкі. У 1930 годзе яны вярнуліся ў Шанхай. Хутка Ху Е-пін быў арыштаваны і ў ноч на 7 лютага 1931 года ў ліку пяці іншых рэвалюцыйных пісьменнікаў расстраляны.

Літаратурным помнікам таго страшнага часу з'явілася кароткае апавяданне Дзін Лін «Аднойчы ўночы». Хоць на-

кідана яно паспешлівай рукой, але дыхае вялікай сілай, бо створана пад уражаннем трагедыі расстрэлу дарагіх ёй людзей, напісана крывёй глыбока раненага сэрца.

У 1933 годзе кітайскія «сінерубашчнікі» (малойчыкі Чан Кай-шы), разграміўшы Лігу рэвалюцыйных пісьменнікаў і наладзіўшы вогнішча з рэвалюцыйных кніг, таемна ўкралі Дзін Лін, і некаторы час усе лічылі яе загінуўшай.

Аднак нешта перашкодзіла катам загубіць пісьменніцу. У 1936 годзе, пасля трох год зняволення, Дзін Лін удалася ўцячы на поўнач. Там яна прыняла актыўны ўдзел у арганізацыі адзінага партыяцкага фронту па адпору японскай агрэсіі.

У гады нацыянальна-вызваленчай вайны кітайскага народа супроць японскіх захопнікаў Дзін Лін кіравала культурнай брыгадай па абслугоўванню паўночна-заходняга фронту.

У правінцыі Шэньсі добра ведалі гэтую маленькую смуглявую жанчыну ў мешкаватым салдацкім шынялі. Байцы Народна-вызваленчай арміі і сяляне — усе любілі яе за прастату, ветлівасць, за тое, што яна ніколі не праходзіла міма чалавека, не распытаўшы аб яго патрэбах, не даўшы сяброўскай парады.

У ліпені 1946 года Дзін Лін у ліку іншых перадавых людзей была накіравана ў вёскі Паўночнага Кітая для правядзення зямельнай рэформы, вынікам чаго і з'явіўся закончаны праз два гады раман «Сонца над ракою Сангань».

У канцы 1948 года Дзін Лін пабыла ў Празе на кангрэсе Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, вясной 1949 года была выбрана дэлегаткай на Сусветны кангрэс прыхільнікаў міру. Вярнуўшыся, пісьменніца апублікавала кнігу нарысаў «Розныя нататкі аб паездцы ў Еўропу», раскажаўшы ў ёй аб культуры і мастацтве краін народнай дэмакратыі, аб барацьбе народаў за справу міру.

Першы Усекітайскі з'езд работнікаў літаратуры і мастацтва, які адбыўся ў ліпені 1949 года ў Пекіне, выбраў Дзін Лін намеснікам старшыні Усекітайскага саюза пісьменнікаў. Восенню таго-ж года Дзін Лін, верны і адданы друг краіны Совецкай, пабывала ў Маскве на святкаванні 32-й гадавіны Кастрычніка. Свае ўражанні яна з захапленнем апісала ў радзе нарысаў і артыкулаў. У артыкуле «Масква — гэта паэма ў маім сэрцы» Дзін Лін ярка абрысавала вобраз правадыра працоўнага чалавецтва, сцяганося міру І. В. Сталіна:

«Яго валасы пасівелі ўжо, але пачуцці яшчэ такія маладыя. Ён заўсёды ўсяляе ў народ надзеі, падобныя на ранішнія зоры, ён заўсёды такі клапатлівы і родны... Калі я думаю аб гэтым родным мне чалавеку, мае вочы зноў накіроўваюцца ўверх, пяць рубінавых зорак, уражаючыся ў воблакі над палацам, выпраменьваюць пунсовае святло, якое пранікае ў маё сэрца. Я шчаслівая, я не ў сілах стрымаць радасць і я пранікнёна кажу: «Сталін!».

Дзін Лін увайшла ў кітайскую літаратуру, як выкрывальнік пагібельнай ролі закаранелых традыцый, грубых забабонаў феадальнага грамадства, скажаўшых лепшыя пачуцці чалавека, як адважны баец за вызваленне асобы.

У рамане «Сонца над ракою Сангань» пісьменніца дала вобраз кітайскага народа, паказаўшы, як моцна змяніўся ён за дваццаць год. Вельмі пашырыўся за гэтыя гады і палітычны кругазор аўтара, больш зоркім стала яе вока, ясней разгледзела, глыбей зразумела яна народ і яго імкненні.

Праўдзіва і таму пераканаўча паказвае пісьменніца, як у працэсе класавай барацьбы, пад добратворным уплывам кітайскіх камуністаў нараджаецца новы чалавек, свядомы будаўнік свабоднага дэмакратычнага грамадства, які зразумеў свае правы, павярнуў у свае сілы. Сяляне вызваляюцца ад свайго рабскага страху, яны самі адбіраюць у памешчыкаў зямлю, яны судзяць Цянь Вэньгуя і іншых сваіх эксплуатацыйнікаў суровым, але справядлівым судом.

Раман Дзін Лін — сапраўды народная эпопея таму, што ў ім раскажана аб новым нараджэнні не паасобных людзей, а цэлага народа. Сакратар вясковай партарганізацыі Чжан Юй-мін, павятовы агітатар Чжан Пін, член брыгады Ян Лян, партызан Дун і многія іншыя гэта — не індывідуальныя вобразы, а абагуленыя сацыяльныя тыпы, у якіх заключаны рысы класа, гэта — прадстаўнікі класавых груп і праслоек усяго кітайскага сялянства. Таму ўсход сонца над ракою Сангань, які сімвалізуе пачатак новага жыцця, гэта — зара вызвалення, якая занялася над усім вялікім Кітаем.

Цяпер Дзін Лін 45 год. Яна ў росквіце свайго таленту, поўная новых творчых планаў.

Вл. РУДМАН.

Акадэмік

У ПРАСТОРНЫМ файе Казахскага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя Абая, дзе праходзіла Усеказахстанская канферэнцыя прыхільнікаў міру, у перапынку паміж паседжаннямі спаткаліся дзве жанчыны — Найля Базанавы і Дарыха Жантохава.

— Дык вось вы якая, Найля, — сказала Жантохава.

— Якая? — спытала Найля.

Жантохава крыху памаўчала, стараючыся знайсці падыходзячае слова, і затым адказала:

— Простая... Вы, ведаеце, я правяла дзяцінства ў глухім ауле. Там чават слова «акадэмік» ніхто не ведаў. А вось вы жанчына, казашка-вучоны, акадэмік.

Яны доўга гаварылі аб дзівосным лёсе жанчыны-казашкі, і Найля Уразгулаўна Базанавы ўсё больш здзіўлялася яснасці меркаванняў гэтай скромнай жан-

чыны з абветраным тварам і моцнымі рабочымі рукамі, яе правільнаму рускаму вымаўленню. А потым, на паседжанні, Найля Уразгулаўна ўважліва слухала прамову звеннявой бураководчага звяна Героя Соцыялістычнай Працы Дарыхі Жантохавай, слухала жанчыну, з якой некалькі хвілін назад пасяброўску гутарыла.

— Жанчыны Казахстана, — не спяшаючы гаварыла Жантохава, — у мінулым прыгнечаныя і забітыя, цяпер пад

сонцам Сталінскай Канстытуцыі ўдзельнічаюць ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі і культуры, у дзяржаўным і грамадскім жыцці, 64 казашкам прысвоены званні Герояў Соцыялістычнай Працы, сотні жанчын-казашак — навуковыя работнікі Акадэміі навук рэспублікі. А раней жанчына і слова вось такога не ведала «акадэмія». А колькі ў нас жанчын-казашак дэпутатаў, сакратароў райкомаў, старшын калгасаў. Новае жыццё цяпер у казахскай жанчыны. І мы гэтак жа жыццё ўпарта будзем адстойваць у барацьбе за мір.

Н. У. Базанавы.

Найля Уразгулаўна слухала, і перад яе вачыма паўставаў другі эпізод. Таксама быў зал, і таксама жанчына гаварыла з трыбуны. Толькі гэта было ў Пекіне, у сталіцы вызваленнага Кітая, куды доктар біялагічных навук Найля Уразгулаўна Базанавы прыехала прадстаўніком ад Казахскай ССР на канферэнцыю жанчын краін Азіі. З трыбуны канферэнцыі маладая індуска расказвала аб бяспраўнай долі мільёнаў індускіх жанчын. Потым выступіла Найля Уразгулаўна. Яна гаварыла аб новым жыцці жанчын Казахстана, аб знатных стаханаўках, Героях Соцыялістычнай Працы. Яна называла імёны вядомых вучоных і славутых артыстак. Яна гаварыла аб вялікім шчасці жыць і тварыць у краіне соцыялізма. Жанчыны розных нацыянальнасцей слухалі яе, а потым, калі яна скончыла свой расказ, дэлегаткі ўсталі, і сотні галасоў хорам паўтарылі самае дарагое і блізкае кожнаму працоўнаму чалавеку імя вялікага Сталіна. І ў грудзях савецкай жанчыны падумаецца радаснае пачуццё гордасці за любімую Радзіму, за роднага Сталіна.

Найлю Уразгулаўну выбралі ў камісію па выпрацоўцы рэзалюцыі ў абарону правоў дзяцей. У перапынках паміж паседжаннямі, калі Найля Уразгулаўна была свабодна ад работы ў камісіі, яна расказвала дэлегаткам аб жыцці савецкай краіны. І тое, што дома, у Казахстане, ёй здавалася звычайным — бясplatныя лячэбныя ўстановы, дзіцячыя яслі, паездкі на курорты, бясplatнае навучанне, — цяпер стала важным і значным. Жанчыны слухалі яе расказ, як цудоўную казку.

— У нас таксама будзе такое жыццё, — гаварылі кітайкі.

— Так будзе ўсюды, — паўтаралі індускі.

Дэлегаткі прасілі яе расказаць аб сабе. І яна расказвала. Яна належыць да таго шчаслівага пакалення, перад якім савецкая ўлада адкрыла ў жыццё шырокую дарогу, асветленую жыватворчымі праменьнямі Сталінскай Канстытуцыі. Яе лёс падобны да лёсу многіх яе аднагодак. У 1932 годзе Найля скончыла тэхнікум, затым інстытут. Ішлі гады. Найля ўпарта працавала. Яна абараніла спачатку кандыдацкую, а затым доктарскую дысертацыю. У тыя дні, калі Жнівеньская сесія Усесаюзнай Акадэміі сельскагаспадарчых навук імя В. І. Леніна ўскрыла сур'ёзныя памылкі ў біялагічнай навуцы, Базанавы была прызначана дырэктарам Інстытута эксперыментальнай біялогіі Казахскай Акадэміі навук. Прадстаялі жорсткія баі з вейсманістамі і марганістамі, якія заселі ў інстытуце. Базанавы, смелая і рашучая, першай пачала гэтыя баі. Праз некаторы час на сходзе вучоных біёла-

гаў рэспублікі і спецыялістаў сельскай гаспадаркі яна дакладвала аб тым, як работнікі інстытута, адкінуўшы ўсіх, хто тармазіў развіццё біялагічнай навукі, смела ўзяліся за вырашэнне насутных пытанняў жывёлагадоўлі Казахстана.

Пасля сходу да яе падышоў стары і, разгублена хаваючы пад сівымі брывамі зоркія, як у стэпавага беркута вочы, сказаў:

— Я чабан з Жана-Семея, таксама прыехаў на нараду сюды. Я хацеў сказаць табе ад імя нашага аула, што мы не памыліліся, калі выбіралі цябе дэпутатам Вярхоўнага Савета.

Найля Уразгулаўна ад усёй душы паціснула старому руку. А стары чабан думаў аб тым, што перад ім не проста вучоны, першая казашка доктар навук, акадэмік — перад ім жанчына, у якой ён бачыць лёс усіх жанчын роднага Казахстана, адлюстраванне закона савецкага быцця. Можна і не такімі словамі думаў стары, але думкі ў яго былі такія.

* * *

Толькі што скончылася лекцыя. Найля Уразгулаўна не спяшаючыся ўваходзіць у свой проста абстаўлены кабінет загадчыка кафедры фізіялогіі Ветэрынарына-зоатэхнічнага інстытута. Работа выкладчыка — яе любімая справа. Яна не спыняла яе ў час эксперыментальнай работы і ніколі не даручала каму-небудзь свой курс, калі ад'язджала ў Маскву, або за граніцу. Інстытут — яе родны дом. Тут Найля была студэнткай, тут пачала свае першыя эксперыменты, тут-жа працавала над кандыдацкай і доктарскай дысертацыямі.

... За акном першы снег. Ён кладзецца на зямлю ціха-ціха. І таму ў кабінете здаецца таксама ціха. Найля Уразгулаўна перакладае аб'ёмістыя папкі на сталае. Гэта — новая работа аб фізіялогіі стрававання сельскагаспадарчых жывёл, гэта перапіска з Жамал Манапбаевай, лаўрэатам Сталінскай прэміі, якая працуе чабанам на Курмектынскай эксперыментальнай базе Акадэміі навук Казахскай ССР. Найля Уразгулаўна дастае яшчэ адну папку з надпісам «Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР». Тут пісьмы ад выбаршчыкаў — просьбы, заявы, перапіска з установамі і прадпрыемствамі. Найля Уразгулаўна бярэ апошняе пісьмо. Піша маладая дзяўчына Луша Стрыха. Год назад яна прыехала ў Алма-Ату і звярнулася за дапамогай да дэпутата Базанавай. У Лушы — вынікі поленеўрыту, яна з цяжкасцю ходзіць. Базанава ўладзіла яе ў клініку, часта наведвала. Цяпер дзяўчына здаровая. «Я не ведаю, як дзякаваць Вам, родная Найля Уразгулаўна, — піша Луша, — Ваш партрэт вісіць над маім ложкам побач з партрэтам маці. Вы так многа зрабілі для мяне. Я нядаўна чытала ў газеце аб Ваших работах па біялогіі...».

«Не, Лушанька, зроблена яшчэ вельмі мала, — думае Найля Уразгулаўна, — работы ўперадзе яшчэ так многа. Галоўнае — ніколі не спыняцца на дасягнутым».

Ал. СКРЫПНІК.

УРАЧ

Нечапнай стаіць на сталае вячэра.
Недачакаўшыся мужа з працы,
Пакінула ты

на кавалку паперы:

«Тэрміновая
аперацыя...»

Спяшалася,

не ўпершыню такое,

І час мне ўжо мець звычку.

Але чамусьці няма спакою,

Бяру папіросу,

хаджу па пакоі —

Шукаю сярнічку.

А думкі імкнуцца,

імчацца крылата.

Праз горад увесь проста,

І бачу я, нібы на яве:

палата

У больніцы...

Ты...

Сёстры...

Перад табой —

чалавек нерухомы —

Сплюшчаны вейкі

і твар змярцвелы...

А ты,

зусім не такая, як дома, —

Суровая,

ўся ў белым.

Рухі рашучыя,

погляд упарты.

Гэткая

памыліцца не можа.

Змаганне са смерцю

ідзе не на жарты —

Хто пераможа!..

А тут —

папіроснага дыму аблокі.

Хвіліны здаюцца даўгімі без меры.

І вось —

нарэшце —

знаёмыя крокі.

Іду адчыняць дзверы.

Стомлены выгляд,

а ўсмешка — як сонца,

А вочы —

як тыя крыніцы-жывіцы.

Глядзець і глядзець у іх можна

бясконца

І не надзівіцца.

Як лёгка па твары тваім

здагадацца

Аб выніку аперацыі!

І я разумею

і не пытаю

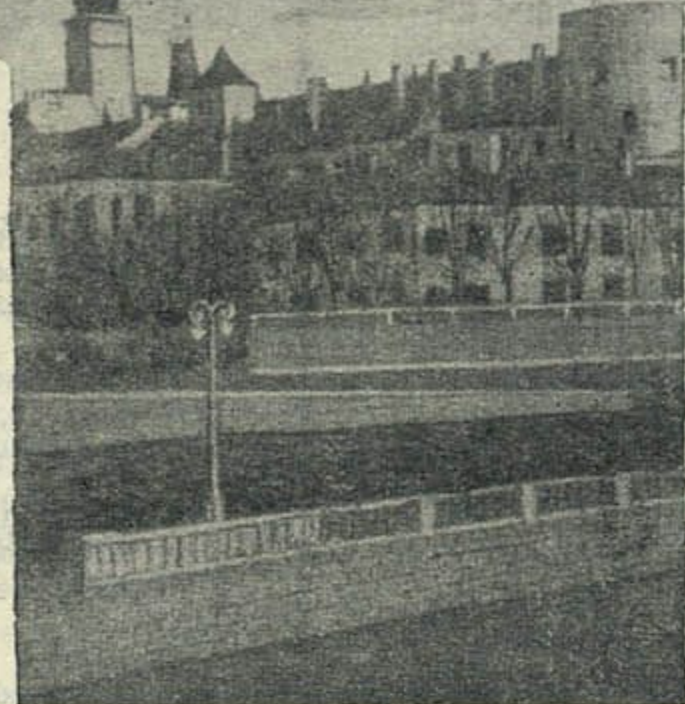
Нічога ў цябе, нічога,

А, ціснучы рукі твае,

вітаю

З новаю перамогай.

Артур ВОЛЬСКИ.

У ЧАЛAVEKA бываюць такія хвіліны, калі ўсё яго жыццё да самых драбніц, неадступна ўзнікае ў памяці. Такія хвіліны для Клаўдзіі Бараноўскай насталі ў зімовы дзень, калі поезд вёз яе з Даугаўпілса ў Маскву. Ёй прыпомніўся яе бацька — маўклівы і суровы стары латышскі муляр, які нямала дамоў і раскошных асабнякоў склаў для прывілеяванай знаці буржуазнай Латвіі.

Семнаццаць год таму назад дзесяцігадовая Клава прынесла бацьку на работу абед — боршч і нішчынную бульбу. Бацька адламаў акраец чорнага хлеба з свайго беднага пайка і працягнуў свайму памочніку Мартыну. Клава ўселася каля іх, разглядаючы высокую і шырокую сцяну дома, што ўзнімалася ўгору намаганнямі яе бацькі.

— Ты ў якім класе? — спытаў Клаву Мартын, гледзячы на яе ласкавымі вачыма.

Дзяўчынка сарамліва апусціла вочы. За яе адказаў бацька.

— Не вучыцца, — і з болем у голасе дадаў: — Навошта дачцэ муляра веды, яшчэ праз год-другі будзе падносіць нам цёглу.

... І вось сёння, упершыню ў жыцці, Клава Бараноўская едзе ў Маскву. Не на экскурсію, не як турыстка. Яна едзе ў сталіцу вялікай Савецкай дзяржавы па запрашэнню Вучонага савета Эканамічнага інстытута чыгуначнага транспарту. Яе чакаюць выдатныя вучоныя, сівавалосыя прафесары, студэнты, эканамісты, работнікі Міністэрства шляхоў зносін, славуцкія маскоўскія чыгуначнікі.

З хваляваннем падымалася Клаўдзія на трыбуну. Актавы зал інстытута быў перапоўнены. Услухачоў раскрыты блакноты. Урачыстыя і захопленыя твары студэнтаў. У першым радзе яна ўбачыла начальніка дэпо Даугаўпілса Нікалая Сасунова, майстра цэха Казіміра Матвеева, машыніста Яўгенія Гіп і адчула, што яна ў роднай і блізкай сям'і, у кругу прыяцеляў, якім гэтак сама, як і ёй, дорага і блізка ўсё, што яна зрабіла і аб чым будзе раскадваць з гэтай трыбуны.

Чым-жа праявіла сябе Клаўдзія Бараноўская, што новага ўнесла ў эканамічную работу?

КЛАЎДЗІЯ БАРАНОЎСКАЯ З ДАУГАЎПІЛСА

Клаўдзія Бараноўская — інжынер-эканаміст паравознага дэпо. Яна сядзіць у маленькім светлым пакоі. За акном круглыя суткі манеўруюць паравозы, якія ідуць пад паязды і вяртаюцца з рэйсу.

Пяць год назад, калі Клаўдзія ўпершыню прышла ў дэпо, яна хутка зразумела, што поспех работы эканаміста — у цеснай сувязі з машыністамі, слесарамі, токарамі, качагарамі, з усімі тымі, хто рамантуе паравоз, рыхтуе і вядзе яго ў рэйс.

І гэтыя людзі дапамаглі ёй знайсці той правільны метада работы, які стаў зараз здабыткам усіх эканамістаў чыгуначнага транспарту Савецкага Саюза.

... Паравозная брыгада адпраўляецца ў паездку. З рук Клаўдзіі Бараноўскай машыніст атрымлівае план. Невялікі аркуш паперы. Звычайныя лічбы, але ў іх — дакладны і ясны разлік, заснаваны на глыбокім веданні справы. План гаворыць, што брыгада павінна правесці поезд з пэўнай вагой. У сувязі з гэтым указана, колькі можна выдаткаваць паліва, змазкі, якой павінна быць тэхнічная хут-

касць. Усе прадугледжана ў плане. Ён дае магчымасць паравознай брыгадзе дабівацца эканоміі, вадзіць цяжкавагавыя паязды, павялічваць хуткасць.

Такі-ж план распрацавала Клаўдзія Бараноўская і для кожнай брыгады, якая ўдзельнічае ў рамонце паравоза.

Гэта новае ў эканамічнай практыцы на транспарце нанесла ўдар аматарам «агульных лічбаў», якія не разумелі, што неабходна ўлічваць работу кожнага чалавека, вывучаць яго вопыт, бо вялікае, як вучыць таварыш Сталін, складаецца з малога.

Аб гэтым раскавала ў сваім дакладзе на Вучоным савете Клаўдзія Бараноўская.

На ўсіх дарогах прыступілі да вывучэння і ўкаранення метада Бараноўскай. Кожны дзень паштальён прыносіць Клаўдзіі Бараноўскай дзесяткі пісем з Масквы, Хабараўска, Вільнюса, Омска, Новасібірска, Таліна, Баку, Мурманска, Ташкента, Славянска.

Неяк вечарам, калі Клаўдзія пасля работы купала сваю маленькую дачку Вію, у дзверы пазванілі.

— Станіслаў, даведайся, хто там, — сказала яна мужу.

Высокі, плячысты чалавек, з мужным абветраным тварам адарваўся ад газеты. Ля дзвярэй стаяла незнаёмая жанчына з лёгкім чамаданчыкам у руках.

— Скажыце, Клаўдзія Бараноўская тут жыве? Я прыехала да яе з Томска. Маё прозвішча Разумоўская Лідзія Трафімаўна.

— Праходзьце, калі ласка, распранайцеся.

У той вечар Лідзія Разумоўская ўжо не пайшла з дому Бараноўскіх. Тры работнікі транспарту, машыніст Станіслаў Бараноўскі і два эканамісты доўга і задушэўна гутарылі аб сваёй рабоце.

— Як толькі я прачытала ў газетах аб вашым метада работы, я рашыла пабачыць вас, пабыць у дэпо.

Раніцай Разумоўская была ў дэпо. Яна знаёмілася з арганізацыяй планавання і ўліку, гутарыла з машыністамі і ўсё старанна запісвала. Чатыры дні прабывала

Разумоўская ў Даугаўпілскім дэпо.

Праз некалькі дзён з дэпо Талін Эстонскай чыгункі пачуўся тэлефонны званок.

— Гэта гаворыць Ганна Пікат. Будзьце ласкавы, перадайце Клаўдзіі Бараноўскай, што да яе едуць эстонскія эканамісты.

Эстонка Ганна Пікат па ўзросту прыходзіцца Бараноўскай маткай. У старой буржуазнай Эстоніі яна перажыла шмат пакут.

— У твае гады я была прыбіральшчыцай на Талінскім вакзале. У савецкія гады я закончыла курсы і стала эканамістам, — сказала Пікат. — І за цябе і за сябе мне хочацца сказаць: дзякуй савецкай уладзе.

З розных дарог краіны прыежджалі ў Даугаўпілс эканамісты. Пабывалі ў дэпо старшы інжынер паравознага дэпо Алма-Ата тав. Блюшчаў, эканаміст паравознага дэпо Станіслаў Львоўскай чыгункі Валянціна Зайцава. Прыежджалі госці з Украіны, Беларусі, Літвы. Для кожнага сумесная работа з К. Бараноўскай была сапраўднай школай.

Далёка за межамі Савецкай Радзімы даведаліся аб пачыне Клаўдзіі Бараноўскай. Вялікую радасць адчула яна, калі атрымала пісьмо з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Машыніст Макс Пампел з Дрэздэн-Фрыдрыхштацкага дэпо пісаў ёй:

«Мы таксама змагаемся за зніжэнне сабекошту. Барацьба будзе яшчэ больш паспяховай, калі мы скарыстаем дасягненні працоўных вялікага Савецкага Саюза. Ваш вопыт дапаможа нам працаваць яшчэ лепш».

Вопыт латвійскага наватара шырока папулярны ў краінах народнай дэмакратыі. 500 паравозных брыгад Румыніі працуюць па метаду Клаўдзіі Бараноўскай.

Шмат і ўпарта працуе гэтая савецкая жанчына-патрыётка над абагульненнем вопыту, над аналізам поспехаў, дасягнутых Даугаўпілскім дэпо. А поспехі гэтыя значныя. За апошні год дэпо мае каля 250 тысяч рублёў прыбытку. І ў гэтым вялікая заслуга эканаміста Бараноўскай. Яшчэ мінулай зімой яна рашыла напісаць кнігу аб прынцыпах унутрыдэпоўскага планавання. Гэта была цікавая, крапатлівая праца, у якой творчае наватарства спалучалася са смелым пранікненнем у будучае транспарту.

У Бараноўскай паявіліся паслядоўнікі не толькі на транспарце, але і на заводах, фабрыках, наф-

Інжынер-эканаміст паравознага дэпо Даугаўпілс Латвійскай чыгункі Клаўдзія Бараноўская з дачкой Віяй.

Фото Н. Шыклова.

тапромыслах, аўтабазах. Разам з старшым бухгалтарам чацвертага пашывачнага цэха маскоўскай ордэна Леніна фабрыкі «Буравеснік» лаўрэатам Сталінскай прэміі П. Завадскай даугаўпілская эканамістка К. Бараноўская выпусціла нядаўна ў Маскве другую кнігу «Наш вопыт работы за эканомію».

У сувязі з патрыятычным пачынам К. Бараноўскай бюро Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Латвіі прыняло спецыяльнае рашэнне, у якім прапанавала-

ся шырока распаўсюдзіць яе метады на транспарце рэспублікі.

Клаўдзія Бараноўская шмат і старанна вучыцца. Яна ўступіла ў рады Комуністычнай партыі, вывучае вялікія працы Леніна і Сталіна, любіць перадаваць савецкую літаратуру.

«Як шкада, што бацька, стары латышскі муляр, не можа ўбачыць твайго шчасця, дачка», — заўсёды з лёгкай сумам думае маці, глядзячы на Клаўдзію.

М. ЗОРЫН.

ДА ВЯРШЫНЬ ШЧАСЦЯ

ДВАНАЦЦАЦІГАДОВУЮ Мукарам перапранулі ў лепшую сукенку, а потым падвялі да пажылога чалавека.

— Мукарамджон, гэта твой муж, — сказала пажылая жанчына, суседка Мукарам.

Дзяўчынка задрыжэла ад страху, баючыся падняць вочы.

— Будзь паслухмянай свайму мужу, з гэтага дня ён твой гаспадар і апыкун. Не даводзь яго да гневу, і бог пашле табе шчасце... благаславіць цябе дзецьмі і ты будзеш жаданай жонкай твайму мужу..

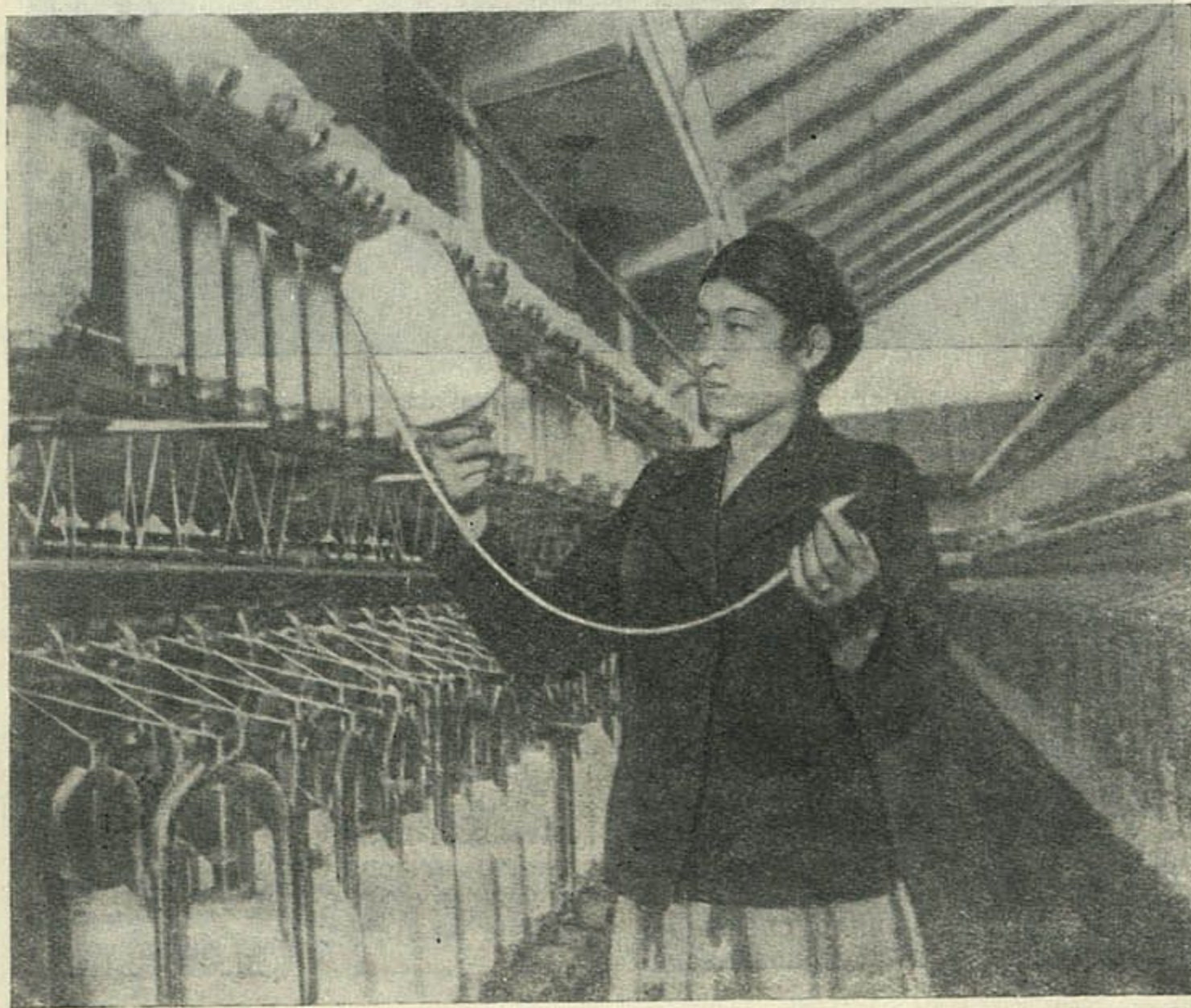
Дзяўчынка амаль не чула гэтых слоў. Яна бачыла толькі вялікія зношаныя самаробныя чаравікі свайго будучага мужа, узняць-жа галаву, глянуць на яго — баялася.

Забіўшыся ў куток хлева, Мукарам горка плакала. Падышло ягнё — лізнула заплаканую шчаку. Дзяўчынка прыціснулася да яго мяккай воўны і яшчэ мацней залілася слязьмі.

У хлеў увайшла маці. Яна села побач з дачкой і пагладзіла галаву свайго любіміцы.

— Не плач, дачка, змірыся. Так гаворыць закон, так жадае бог...

... Шчасце не песціла Мукарам. Дзеці нараджаліся і паміралі. Іх паяўленне не выклікала вялікай радасці, а іх страта прыносіла маці вялікія пакуты.

Перад пачаткам змены С. Ахадава правярае станкі.

Дні і гады ішлі ў вечных клопатах аб тым, каго чым-небудзь суняць голад сям'і, прыкрыць цела дзяцей. А тут яшчэ пасля смерці сястры прышлося ўзяць у сям'ю трохгадовую сіротку Мунавар.

Той-жа лёс чакаў і Мунавар.

Ледзь дзяўчынка падрасла — яе аддалі замуж. Перад вяселлем цётка Мукарам гладзіла галаву пляменніцы, як калісьці гэта рабіла яе маці, выцірала слёзы на шчоках дзяўчынкі і прыгаварвала:

— Не плач, дзіця маё, ты — сірата. І шчасце, што знайшоўся чалавек, які хоча ўзяць цябе ў жонкі, такую бедную... Не плач, так трэба, так гаворыць наш закон, так жадае бог...

І паўтараўся лёс продкаў.

Муж, закон, бог...

Лёс Мунавар быў яшчэ горшы. Муж яе страціў здароўе на рабоце ў бая і памёр, пакінуўшы маладую жонку з чатырма дзецьмі.

Горка плакала Мунавар, не ведаючы, за што ўзяцца, чым пракарміць дзяцей.

Маленькая Саïда глядзела на гора маці і моцна прыціскалася да яе рук.

Але Саïда нарадзілася ў 1923 годзе, пры савецкай уладзе, якая паклапацілася аб удаве і яе маленькіх дзецях.

Мунавар паступіла на работу ў арцель «Вольная жанчына» і шыла там коўдры, а маленькая Саïда з братам і сястрычкамі вучылася ў школе.

Час ішоў. Дзеці падрасталі. Саïда закончыла шэсць класаў сярэдняй школы, калі захварэла яе маці.

— Цяпер я буду працаваць, — сказала дзяўчына. — Я ўжо вырасла, ты даволі папрацавала ў сваім жыцці. Адпачні, мама.

А калі шафёр Садык загаварыў з цёткай Мунавар аб тым, што Саïда самая лепшая дзяўчына з усіх, каго ён сустракаў на зямлі, — яна абрадавалася такому добрану жаніху і дала згоду на вяселле дачкі, а Саïдзе сказала:

— Дзіця маё, так гаворыць закон, так жадае бог...

Саïда замест слёз засмяялася.

— Я, мама, вучыцца яшчэ хачу...

— Хіба ў нас замужняй жанчыне нельга вучыцца? — умяшаўся

ў размову Садык. — Я буду працаваць, а ты вучыся. Я дапамагу табе, Саіджон.

І дзяўчына згадзілася. Хіба дзе-небудзь быў чалавек, лепшы за Садыка!

Але шчасце Саіды было нетрывалым. Вайна адабрала яго...

У 1942 годзе Садык пайшоў на фронт, а Саіда прышла на Сталінабадскі тэкстыльны камбінат з просьбай прыняць яе на работу. Маладой жанчыне не было яшчэ і дваццаці год. Яна са страхам паглядала на гручочучыя машыны, баючыся зачапіцца сукенкай за які-небудзь вінт.

У трапальным цэху вялікія пакункі ваты падаваліся ў ненасытныя жэрлы машын для ачысткі ад смецця. Затым машыны намотвалі ачышчаную вату-палатно ў валкі.

Больш за ўсё зацікавіла Саіду часальная машына. З яе выходзіць тонкая, як павуцінне, крэмаватая тканіна ваты, якая тут-жа збіраецца ў мяккі жгут і складаецца ў высокія каробкі.

Саіда, як зачараваная, ішла следам за майстрам, які тлумачыў ёй увесь працэс работы. З часальнай машыны вата паступае на лентачную машыну першай галоўкі, другой, затым на тоўстароўнічную машыну, а далей велізарная катушка падаецца ў прадзільны цэх, дзе з яе робяць ніткі. З гэтых нітак шліхтавальная машына робіць аснову, якая ідзе ўжо на ткацкі станок...

Да адной машыны падышла маладая жанчына, спыніла яе і, умелымі рукамі звязаўшы абарваную нітку, пусціла машыну зноў.

— Якая шчаслівая гэтая жанчына. Яна ўсё ведае, — падумала Саіда. — Няўжо і я калі-небудзь вось так-жа падыйду да гэтых машын. Не, напэўна, ніколі не навучуся кіраваць імі...

Калі пасля першай рабочай змены Саіда вышла на вуліцу, было цёмна. Будынкі камбіната, толькі часткова адбудаваныя, стаялі на пустыры за горадам. Дзесьці блішчэла далёкае акно кібіткі. Ішоў дождж са снегам, і вецер трапаў шаўковую хустку Саіды. Вочы не прывыклі яшчэ да цемры і, ступіўшы ў лужу, яна набрала ў галошы вады. Дамой трэба было ісці вельмі далёка, цёмнымі вуліцамі. Дождж прамачыў ужо хустку і ліўся за каўнер, у галошах чвякала вада.

Саіда ішла і думала, што можа быць і Садык зараз пад дажджом і яму таксама холадна. А можа ён ляжыць у снезе, навокал ірвуцца бомбы і снарады, а можа ён ранены...

Сэрца Саіды білася так моцна, што цяжка было дыхаць. Сама таго не заўважаючы, яна амаль бегла. Дапамагчы... Калі-б можна было дапамагчы нашым абаронцам, палегчыць іх пакуты на вайне...

І Саіда зразумела, чым можна дапамагчы. Прагна прыглядалася яна да машыны, вучылася, а праз тры месяцы без страху кіравала ёю.

... Гледзячы на кволую павуціну ваты, Саіда думала, што Садык ніколі не вернецца, што ён аддаў жыццё за Радзіму... а кволыя жгуты напаўнялі каробкі, і хацелася, каб іх было больш, каб хутчэй прышла перамога.

І яна прышла!

У 1947 годзе Саіда перайшла на абслугоўванне двух роўнічных машын у 288 верацён, а з 1949 года, канчаткова вывучыўшы машыны, камуністка Саіда Ахадава працуе зменным майстрам роўнічнага цэха.

Любоўнымі адносінамі да працы і людзей яна заслужыла глыбокую павагу. У 1947 годзе яе кандыдатура ў дэпутаты Вярхоўнага Савета Таджыксай

С. Ахадава каля свайго дома.

ССР была адзінадушна падтрымана агульным сходам калектыва тэкстыльнага камбіната.

У мінулым годзе разам з савецкай профсаюзнай дэлегацыяй Саіда Ахадава прымала ўдзел у святкаванні Першага Мая ў Варшаве, а сёлета пабывала на першамайскіх святах у сталіцы Кітая — Пекіне.

Хіба магла падумаць бабуля Мукарам аб тым, што яе ўнучка стане дзяржаўным дзеячом, будзе прадстаўляць таджыкскі народ за рубяжамі нашай краіны?

У Нанкіне, ля помніка ста тысячам рэвалюцыянераў, загінуўшых за 22 гады панавання зграі Чан Кай-шы, Саіда Аханава пазнаёмілася з выдатным прагрэсіўным бірманскім журналістам і выдаўцом панам У-хла. Саіда Ахадава красамоўна расказвала новаму знаёмаму пра шчаслівае жыццё ў савецкім Таджыкістане, пра выдатных бавоўнаводаў, якія пакарылі прыроду, пра жанчын-таджычак, якія паказалі сябе не толькі ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы, але і ў навуцы, культуры, мастацтве. Развітваючыся, пан У-хла абяцаў прыехаць у Таджыкістан. Ён стрымаў сваё слова і гэтым летам пабываў у новым доме Саіды Ахадавай.

Просты і скромны савецкі чалавек Саіда Ахадава — адна з многіх жанчын-таджычак, якая ўсім сваім жыццём і працай пацвярджае жыццёвасць і сілу вялікай Сталінскай Канстытуцыі.

А. ЧЭХАЎСКАЯ.

Бірманскі профсаюзны дзеяч У-хла ў гасцях у С. Ахадавай.

ТАРЖАСТВО ЛЕНІНСКА-СТАЛІНСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬнай ПАЛІТЫКІ

(Да 30-годдзя ўтварэння Саюза ССР)

30 ГОД таму назад, 30 снежня 1922 г. на 1-м з'ездзе Саветаў СССР было абвешчана ўтварэнне Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік — першай у свеце многанацыянальнай соцыялістычнай дзяржавы.

Утварэнне Саюза ССР з'явілася найвялікшым трыумфам ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі — палітыкі роўнапраўя, дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі.

Яшчэ задоўга да Кастрычніцкай рэвалюцыі В. І. Ленін і І. В. Сталін распрацавалі асноўныя прынцыпы нацыянальнай палітыкі большэвіцкай партыі. Гэтыя прынцыпы ляглі ў аснову рашэнняў партыі і савецкага ўрада па нацыянальнаму пытанню пасля перамогі Кастрычніка.

З першых дзён Кастрычніцкай рэвалюцыі ўся нацыянальная палітыка савецкай улады была накіравана на стварэнне трывалай многанацыянальнай дзяржавы, заснаванай на роўнапраўі і дружбе народаў.

Партыя большэвікоў разумела ўсю складанасць будаўніцтва многанацыянальнай савецкай дзяржавы. Не выпадкова таму ў саставе савецкага ўрада быў утворан спецыяльны Народны камісарыят па справах нацыянальнасцей, на чале якога партыя паставіла бліжэйшага саратніка В. І. Леніна, лепшага знаўца нацыянальнага пытання І. В. Сталіна.

Пад непасрэдным кіраўніцтвам таварыша Сталіна адбывалася ўсё нацыянальнае будаўніцтва нашай дзяржавы.

У кароткай біяграфіі Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна гаворыцца:

«Няма ні адной савецкай рэспублікі, у арганізацыі якой Сталін не прымаў-бы актыўнага і кіруючага ўдзелу. Сталін кіруе барацьбой за стварэнне Украінскай Савецкай Рэспублікі, Беларускай Савецкай Рэспублікі і савецкіх рэспублік у Закаўказзі і Сярэдняй Азіі, дапамагае шматлікім нацыянальным Савецкай краіны будаваць свае аўтаномныя савецкія рэспублікі і вобласці. Ленін і Сталін — натхніцелі і арганізатары вялікага Савецкага Саюза».

Інтэрнацыянальная палітыка большэвіцкай партыі па нацыянальнаму пытанню ўжо ў першыя гады савецкай улады выклікала сімпатыі і спачуванне ўсіх прыгнечаных народаў былой царскай Расіі да рускага пролетарыята.

Атрымаўшы з рук савецкай улады права на самавызначэнне, народы ўсёй Украіны адразу-ж устанавілі федэратыўныя сувязі з Расійскай федэрацыяй. Народы Савецкай Расіі не пажадалі аддзяліцца. Яны ўбачылі, што новая многанацыянальная Расія будзеца на пачатках роўнапраўя і дружбы народаў.

У барацьбе з унутранай контррэвалюцыяй і іншаземнай інтэрвенцыяй пачаў складацца ваенна-палітычны саюз савецкіх рэспублік.

Пасля заканчэння грамадзянскай вайны савецкія рэспублікі дапоўнілі ваенна-палітычны саюз дыпламатычным саюзам. Яны выступілі адзіным фронтам на міжнароднай арэне супроць спроб імперыялістычнай буржуазіі дыпламатычным шляхам аднавіць у Расіі буржуазны парадкі.

Калі на чарзе дня паўстала пытанне мірнага са-

цыялістычнага будаўніцтва, узнікла неабходнасць больш цеснага саюза паміж народамі. Такі саюз паміж савецкімі рэспублікамі ўзнік у выніку ўтварэння Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік на 1 з'ездзе Саветаў СССР 30 снежня 1922 года. На гэтым з'ездзе 4 саюзныя рэспублікі — РСФСР, УССР, БССР і ЗСФСР аб'ядналіся ў адзіную саюзную дзяржаву.

У сваіх дакладах на X Усерасійскім з'ездзе Саветаў, на XII з'ездзе большэвіцкай партыі таварыш Сталін даў глыбокі аналіз прычын, якія выклікалі неабходнасць аб'яднання саюзных рэспублік у адзіную саюзную дзяржаву.

Таварыш Сталін указаў на тры групы акалічнасцей, якія вызначылі няўхільнасць аб'яднання.

Да першай групы акалічнасцей таварыш Сталін адносіць пытанні эканамічнага парадку. Абмежаванасць эканамічных рэсурсаў, неабходных для аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі, гістарычна склаўшыся падзел працы паміж асобнымі абласцямі Расіі, адзінства асноўных сродкаў зносінаў — усе гэтыя фактары выклікалі неабходнасць цеснага саюза паміж савецкімі рэспублікамі.

Да другой групы акалічнасцей адносіліся фактары, звязаныя са знешнім становішчам савецкіх рэспублік. Для абароны ад пасяганняў імперыялістаў, а таксама для адзінства дыпламатычных і гандлёвых зносінаў з іншымі дзяржавамі неабходна было аб'яднаць ваенныя намаганні савецкіх рэспублік.

Да трэцяй групы акалічнасцей таварыш Сталін адносіў самую інтэрнацыянальную прыроду савецкай улады, якая «ўсяляк культывіруе ў масах ідэю аб'яднання, сама штурхае іх на шлях аб'яднання».

Савецкі дзяржаўны лад мае самыя рознастайныя формы федэрацыі і аўтаноміі, якія забяспечваюць для кожнага народа найлепшы шлях развіцця гаспадаркі і культуры.

У склад Савецкага Саюза ўваходзіць 16 саюзных рэспублік. Саюзная рэспубліка з'яўляецца самай буйнай адзінкай дзяржаўнага ўтварэння. Акрамя саюзнай рэспублікі, ёсць аўтаномныя рэспублікі, аўтаномныя вобласці, нацыянальныя акругі і г. д.

Побач з фактарамі, якія спрыялі садзейнічальна ўтварэнню брацкага саюза народаў, былі і прычыны, якія тармазілі аб'яднанне народаў у адзіную брацкую сям'ю. Сюды адносяцца, перш за ўсё, ухілы ў нацыянальным пытанні — вялікадзяржаўны шавінізм і мясцовы нацыяналізм, эканамічная і культурная адсталасць паасобных народаў.

Большэвіцкая партыя нанесла сакрушальны ўдар па нацыянальных ухілах, якія выражалі ідэалогію звергнутых эксплуатацыйскіх класаў.

Разам з тым камуністычная партыя і савецкі ўрад правялі велізарную работу па ліквідацыі фактычнай няроўнасці паміж народамі нашай краіны.

За гады савецкай улады раней адсталыя народы ператварыліся ў перадавыя соцыялістычныя нацыі, якія характарызуюцца наступнымі рысамі:

наяўнасцю самага перадавога ў свеце грамадскага і дзяржаўнага ладу, у якім няма эксплуатацыйскіх класаў і ўся ўлада належыць народу;

наяўнасцю высока развітой соцыялістычнай прамысловасці і буйнай соцыялістычнай сельскай гас-

Плакат мастака Д. Пяткіна, выпушчаны выдавецтвам «Искусство».

падаркі, усеагульнай пісьменнасці насельніцтва, развітой сістэмы вышэйшай адукацыі, росквітам навукі і мастацтва;

сістэматычным павышэннем жыццёвага ўзроўню ўсяго насельніцтва; таржаством палітыкі роўнапраўя ўсіх рас і нацый, палітыкі дружбы народаў.

Аб велізарных дасягненнях у справе гаспадарчага і культурнага развіцця савецкіх народаў сведчыць росквіт народнай гаспадаркі і культуры Савецкай Беларусі.

У мінулым адсталая, аграрная ўскраіна царскай Расіі Беларусь ператварылася ў квітнеючую індустрыяльна-калгасную рэспубліку. За даваенныя гады прамысловая прадукцыя БССР узрасла ў 23 разы, а выпрацоўка электраэнергіі — больш чым у 100, торфаздабыча — у 118 разоў. Буйны крок у прамысловым развіцці Беларусь зрабіла за пасляваенныя гады. У рэспубліцы створаны новыя галіны прамысловасці — аўтамабілебудаўніцтва, трактарабудаўніцтва, вытворчасць канавакапальнікаў і інш.

Вялікіх поспехаў рэспубліка дабілася ў развіцці культуры. Да Кастрычніцкай рэвалюцыі больш 80 процантаў насельніцтва Беларусі было непісьменным. А зараз БССР — рэспубліка суцэльнай пісьменнасці. У рэспубліцы працуе 11 700 школ з 1,5 мільёна вучняў. Да Кастрычніцкай рэвалюцыі Беларусь не мела вышэйшых навучальных устаноў, а зараз працуе Акадэмія навук, 31 інстытут.

Поспехі савецкіх рэспублік у развіцці гаспадаркі і культуры асабліва здзіўляюць пры параўнанні іх са становішчам у капіталістычных краінах.

Калі параўнаем развіццё сярэднеазіяцкіх рэспублік з радам краін Усхода, то ўбачым, што ў пяці савецкіх рэспубліках — Узбекскай, Казахскай, Кіргізкай, Туркменскай і Таджыкскай, у якіх жыве каля 17 млн. чалавек, выпрацоўваецца электраэнергія ўтрая больш, чым у Турцыі, Іране, Пакістане, Егіпце, Іраку, Сірыі, Афганістане, разам узятых, дзе жыве 156 млн. чалавек. Толькі ў адным Азербайджане, дзе насельніцтва ў сем разоў менш, чым у Турцыі, выпрацоўваецца электраэнергія ў чатыры разы больш, чым у Турцыі.

Савецкія рэспублікі значна абагналі зарубежныя краіны па ступені развіцця вышэйшай адукацыі. У Таджыкскай ССР на кожны 10 тыс. насельніцтва навучаецца ў вышэйшых навучальных установах 58 чалавек, у Туркменскай — 60, у Кіргізкай —

64, ва Узбекскай — 71, Азербайджанскай — 93, у той час як у Іране на кожны 10 тыс. насельніцтва навучаецца ў ВНУ 3 чал., у Індыі — 9, Егіпце і Турцыі — 12, Швецыі — 21, Італіі — 32.

Наглядным прыкладам нацыянальнага прыгнечання і бяспраўя народаў у краінах капітала з'яўляецца становішча неграў у Злучаных Штатах Амерыкі. У ЗША каля 17 млн. неграў фактычна пастаўлены па-за законам. Расізм і праследванне іншых народаў характэрны для знешняй і ўнутранай палітыкі амерыканскага імперыялізма.

Імкнучыся да сусветнага панавання, амерыканскія імперыялісты груба папіраюць правы іншых народаў. Яны ператварылі краіны Заходняй Еўропы ў свае калоніі.

Створаная Леніным і Сталіным савецкая многанацыянальная дзяржава вытрымала суровыя выпрабаванні. Самым сур'ёзным выпрабаваннем яе трываласці з'явілася Вялікая Айчынная вайна. Падвядзячы вынікі Айчынай вайны, таварыш Сталін гаварыў:

«Цяпер гутарка ідзе ўжо не аб жыццездольнасці савецкага ладу, бо яго жыццездольнасць не падлягае сумненню. Цяпер гутарка ідзе аб тым, што савецкі дзяржаўны лад аказаўся ўзорам многанацыянальнай дзяржавы, што савецкі дзяржаўны лад прадстаўляе такую сістэму дзяржаўнай арганізацыі, дзе нацыянальнае пытанне і праблема супрацоўніцтва нацый вырашана лепш, чым у любой іншай многанацыянальнай дзяржаве».

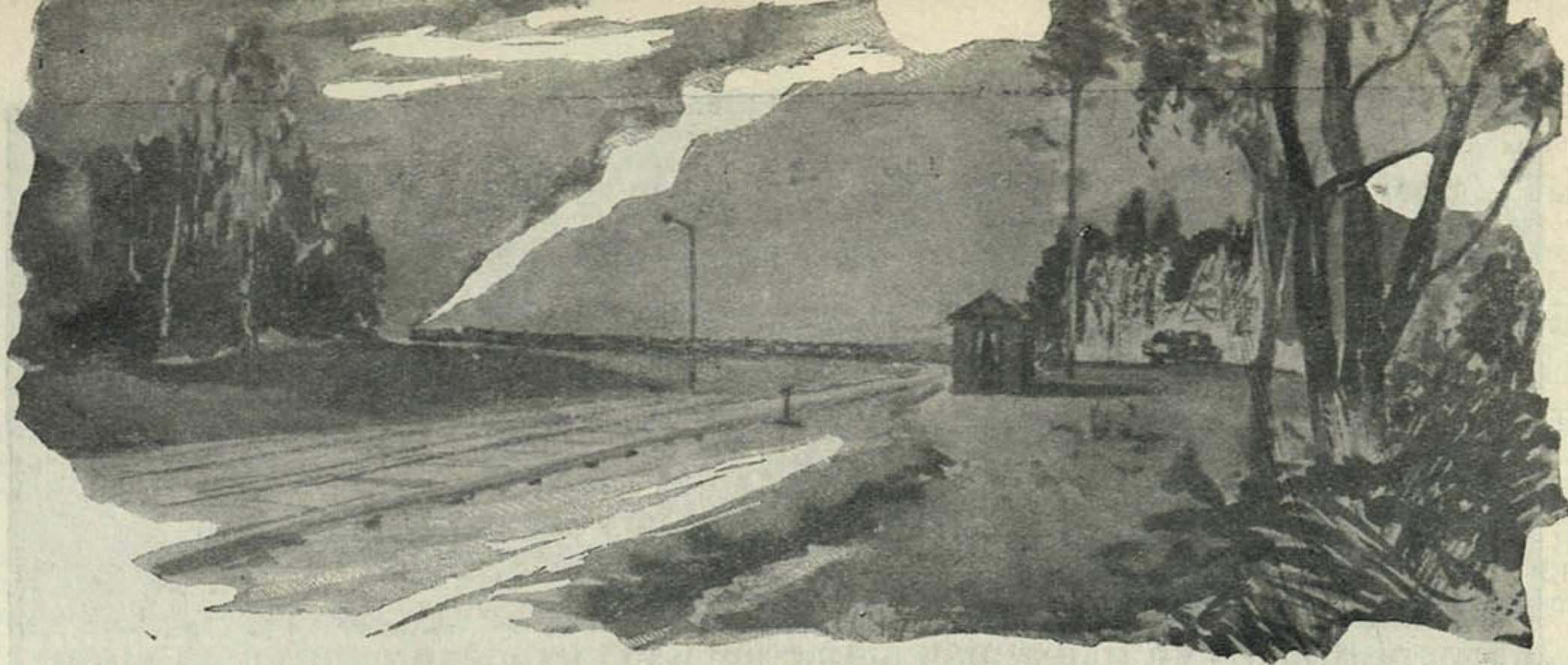
Як у гады вайны, так і ў перыяд мірнага будаўніцтва рускі народ з'явіўся вядучай сілай у брацкім супрацоўніцтве савецкіх народаў. Рускі народ, рускую нацыю таварыш Сталін назваў найбольш выдатнай нацыяй. Рускі народ згуртаваў у адзіную магутную сям'ю ўсе народы нашай многанацыянальнай краіны.

Савецкая многанацыянальная дзяржава служыць прыкладам і ўзорам для ўсіх народаў свету. Яна ўсяляе ў каланіяльныя народы ўпэўненасць у тым, што іх барацьба за свабоду і незалежнасць пераможа.

Палітыка брацкага супрацоўніцтва і дружбы народаў ляжыць у аснове ўзаемаадносін паміж краінамі лагера міру, дэмакратыі і сацыялізма.

Савецкая многанацыянальная дзяржава з'яўляецца магутнай зброяй у барацьбе за ажыццяўленне геніяльных сталінскіх прадначартанняў па будаўніцтву камунізма ў нашай краіне.

І. КАЗЛОЎСКІ.

Дзяўчына з „Залатой дубровы“

АПАВЯДАННЕ

А. АСПЕНКА

Мал. Ю. Пучынскага.

ПАБЫВАЦЬ на Палессі было маёй даўняй марай. Калі ў мяне ўзнікла гэтая думка, добра не памятаю, але, здаецца, пасля таго, як прачытаў я паэму Янкі Купалы «Над ракою Арэсай», а затым аповесць Якуба Коласа «Дрыгва». Як-бы там ні было, але з гадамі жаданне ўзрастала, і я чакаў зручнага выпадку, каб адправіцца ў падарожжа. І вось зусім нечакана мяне камандыравалі ў калгас «Залатая дуброва», што знаходзіцца якраз у самым цэнтры Палескай нізіны.

На раз'езд Н. цягнік прыходзіў а дзесятай гадзіне вечара. Раз'езда, можна сказаць, не было: стаяла невялікая будка, у якой дзяжурны стрэлачнікі.

Да калгаса дабрацца я не спадзяваўся, а заставацца тут, ля будкі, і карміць цэлую ноч камароў, не хацелася. А ці не зайсці мне ў якую-небудзь бліжэйшую вёску, пераначаваць там, а назаўтра ў дарогу? Я падышоў да дзяжурнай і спытаў:

— Скажыце, калі ласка, ці няма тут непадалёку вёскі, каб пераначаваць, бо сёння да месца ўсёроўна не дабярэся.

— Блізка вёскі няма. Хіба што Залессе. Яно не так далёка, кіламетраў пяць-шэсць будзе.

— А ў які яно бок? Мне, каб бліжэй да «Залатой дубровы». Я туды еду.

— Ну і дзівак-жа ты, — раптам перапыніла мяне чыгуначніца, — так-бы адразу і сказаў. Гэта-ж вунь машыны з «Залатой дубровы». Бяжы хутчэй.

Не паспела яна закончыць, як першы грузавік, зашуршаўшы шынамі, крануўся з месца. Я кінуўся наўздагон, забывшыся нават падзякаваць сваю збавіцельку. Мяне дружна падхапілі за рукі і на поўным хаду ўцягнулі ў кузаў.

Толькі сабраўся я запытацца, каго сустракалі золатадуброўцы, як над прэдняй машынай узнялася, плесканула вясенняю хваляй песня. Яе падхапілі ў нас і, дружная, бойкая, натхнёная, панеслася яна над прасторамі. Жыццерадаснасць песні захапіла мяне. І неўзабаве я ўжо сам падпяваў добра зладжанаму хору.

Машыны спыніліся ў цэнтры вёскі, каля прыземістай хаткі з маленькімі вокнамі. Адразу-ж іх абкружылі калгаснікі. Відаць, таго, хто прыехаў, тут даўно чакалі. Хутка рэчы пазносілі ў хату, але народ не разыходзіўся.

— Каго гэта вітаюць? — запытаў я дзеда ў шапцы з зайцавай скуркі. Але зараз-жа і раскаяўся: дзед глянуў на мяне так, быццам я толькі што з неба зваліўся.

— Хіба не ведаеш? Артыстка наша прыехала, Тарасенкава. Піліпа Семярнёнка дачка.

— Елізавета Піліпаўна? — перапытаў я, не верачы сваім вушам.

— А то хто-ж? Вядома, яна. Глядзі, глядзі, заўважыла, — таўхануў мяне дзед.

І сапраўды Елізавета Піліпаўна — вядомая салістка Маскоўскага Вялікага тэатра — ішла проста да нас.

— Дзень добры, дзядуля! А я абяцанае прывезла.

Дзед, як бачна, спачатку ніяк не мог успомніць, што абяцала яму актрыса, а затым, успомніўшы, перапытаў:

— Няўжо прывезла? Жартуеш, мусіць.

— Прывезла, — адказала Елізавета Піліпаўна, дастаючы з сумачкі акулёры.

— Ну і Ліза, — дзед спрытна адзеў акулёры на нос. — Малайчына! Дай-ка, гляну на цябе ў акулёрах. Не змянілася, падабрэла нават. Пяш усё?

— Пяю, дзед Кастусь.

— Чуў па радыё, як ты пела. Забыўся толькі што, але з сэрцам, не то што ў нас хочучь голасам узяць.

— А ў цябе, дзядуля, як справы? Пэўна яблыня цвіла ўжо сёлета?

— Цвіла, ды яшчэ як. Калі месяц прабудзеш, поўны кошык яблык нарву. Вязі ў Маскву, хай і там пакаштуюць.

Народ пачынаў разыходзіцца. Я папрасіў дзеда Кастуса, каб пазнаёміў мяне са старшынёю калгаса. Ён аказаўся сын дзеда, і мы ўтраіх пайшлі на кватэру.

У гэты прыезд Елізаветы Піліпаўны калгаснікі рашылі арганізаваць канцэрт. Назаўтра з самай раніцы, хоць сонца паліла бязлітасна, спецыяльная брыгада непадалёка ад лесу, будавала сцэну, лаўкі, абсаджвала паляну бярозкамі, ліпкамі. Час-ад-часу прыбгаў сюды хто-небудзь з мясцовых артыстаў, уважліва аглядаў зробленае.

Канцэрт павінен быў пачацца гадзіне аб адзінаццатай, як толькі людзі, вярнуўшыся з поля, павячэраюць.

Сонца паволі садзілася за лес. Сціхалі галасы птушак. Толькі ластаўкі насіліся высока ў небе, ды недзе за вёскай аднастайна крычала перапёлка: шыць-палоць, шыць-палоць. Не паспела на захадзе знікнуць зара, як з усходу пачаў усплываць круглы дыск месяца. Мернае матавае святло яго залівала аздобленую сцэнай паляну, і нават касматыя цені сосен не дасягалі яе. Усё навокал здавалася такім дзіўным і фантастычным, што я стаяў у ценю хвой як зачараваны.

— А праўда, прыгожа? — вывеў мяне з задумення мяккі дзявочы голас.

Гэта была лепшая звонкая Валя Дабрыня. Смуглявая, курносенькая с пухлякымі губкамі і па-дзіцячаму шырока раскрытымі васільковымі вачыма, яна выглядала дзяўчынкай.

Пазнаёміліся мы з Валай на яе ўчастку. Я шчыра дзівіўся, як гэтая кволая дзяўчынка магла заваяваць аўтарытэт у спрактыкаваных на ўсякай рабоце жанчын. Яны з першага слова разумелі яе і безадмоўна выконвалі ўсе загады. Ад членаў звяна я даведаўся, што Валя працавітая, старанная дзяўчына. Але я быў упэўнены, што не гэта, а нешта больш значнае пакарыла сэрцы калгасніц. І перад абедам я на-прасіўся да Валі ў госці. Яна ветліва адказала:

— Калі ласка, заходзьце. Толькі я живу на самым канцы пасёлка.

— Тым лепш. За дарогу зможам пра многае пагаварыць. Не паспелі мы зайсці да Валі на двор, як насустрач нам выбегла трое малых. Меньшаму не было і пяці год. Чорнавалосыя, курносыя, як і Валя, дзеці лашчыліся да яе, наперабой расказвалі пра свае навіны. Яна гладзіла дзяцей па галоўках, на хату паправіла штонкі хлопчыку, збіла пыл з фартушка дзяўчыні, старэйшую назвала разумніцай і абяцала ўзяць у клуб.

— А дзе-ж ваша маці? — запытаў я.

— У мяне няма маці.

— А бацька?

— Таксама.

— Дык вы адна живеце?

— Не, мы ўпяцярых.

— А дзе-ж вашы бацькі?

— Забілі фашысты перад адступленнем.

— Як-жа вы жылі?

— Калгас дапамог. Вось хату пабудавалі. Ды вы не глядзіце, я дужая і сама ўсё ўмею рабіць.

Папрасіўшы прабачэння, Валя пачала ўпраўляцца па гаспадарцы. Праца так і спорылася ў яе руках. А яна яшчэ знаходзіла час гутарыць са мной.

Дзесьці на другім канцы вёскі, ля калгаснай сядзібы, брыгадзір на абрубку чыгунчай рэйкі пачаў рэзка выбіваць дроб.

— Закончым гаворку на вечары, — сказаў я, бачачы, з якой нецярплівасцю прыслухоўваецца Валя да званка, які клікаў з абедна на работу. Яна з дакорам глянула на мяне.

— Я не прыду. Дзяцей няма з кім пакінуць...

Але Валя прышла. І вось цяпер, узрушаная характарам і веліччу ночы, уся адухоўленая, любавалася ёю з дзіцячай непасрэднасцю. Здавалася, яна ўпершыню бачыць такую ціхую бязвоблачную ноч, поўны месяц, што флегматычным вокам глядзеў на бялявы туман, і задумены бор, што прыціх у чаканні чагось нечвычайнага. Уся істота яе, хрупкая і далікатная, здавалася наэлектрызаванай.

— Праўда, прыгожа? — паўтарыла Валя пытанне.

— Вельмі. Такое рэдка даводзіцца бачыць.

— Вам пэўна так. А мне часта. Я люблю такія ночы. Вельмі люблю. На душы так хораша, лёгка. І ў марах заплываеш далёка.

— Аб чым-жа вы марыце? Яна нібы засаромілася свайго нечаканага прызнання.

— Вось каб можна было паехаць адсюль.

— А хіба тут дрэнна?

— Добра і тут. Але жаданні мае тут не збудуцца. Мне дзяцей гадаваць трэба. Вось сёння суседка прышла начаваць. Але-ж гэта толькі раз.

Мы так загаварыліся, што і не заўважылі, як харысты вышлі на сцэну і ўтварылі маляўнічую групу. На грудзях многіх удзельнікаў хору блішчэлі ордэны і медалі. Многіх я пазнаваў. Тут былі і звеннявая Алена Пятрэня, і даярка Тацяна Камеш, і рахункавод Галіна Паліца, і брыгадзір Піліп Арэшка, і конюх Іван Быстры, і многія іншыя героі калгаснай вытворчасці. Але вось перад хорам стаў дырыжор, невысокі, сухенькі, сівы.

— А гэта хто? — спытаў я ў Валі.

— Гэта-ж Антон Пятровіч, наш настаўнік. Ён і Тарасенкаву прыкмеціў, дапамог ёй пайсці на вучобу, — шапнула Валя і,

крыху памаўчаўшы, дадала: — Антон Пятровіч казаў, што і ў мяне не благі голас, раіў не забывацца аб хоры.

Я адразу-ж успомніў нашу размову. Дык вось аб чым марыць дзяўчына!

Тым часам дырыжор махнуў рукой — і над прыціхшай палянай паплыла песня аб Сталіне. Здавалася, журчыць ручаёк, пераліваецца па каменчыках, у яго ўліваюцца новыя ручаіны — і вось ужо шумлівы нястрымны паток перахлествае бурнымі хвалямі праз берагі, нясецца ўдаль.

А затым з-за густой развесістай ліпы вышла Елізавета Піліпаўна. Артыстка горда несла прыгожую галаву з каронай залацістых кос, з чароўнай усмешкай на твары. Яна спынілася перад рампай і, відаць, па прывычцы шукала месца, найлепшага па асвятленню, але, успомніўшы, што гэта не сцэна Вялікага тэатра, зноў усміхнулася і, звяртаючыся да аднасяльчан, запытала:

— А што спяваць загадаеце?

Слухачы з хвіліну маўчалі, а потым, як па камандзе, закрычалі: «Жніўную, жніўную!»

Я спытаў Валю, што гэта за песня.

— А мы самі яе склалі. Вярней, перарабілі з «Купалінкі». Чулі?

Калгасны баяніст Вася Сучок прайшоўся пальцамі па перламутравых ладах баяна, і поўныя жалбы гукі паплылі ў паветры. Да іх далучыўся голас спявачкі. «Купалінка — ноч маленька...» — спявала артыстка аб тым, як у цёмную купальскую ноч брала дзяўчына з крыніцы ваду і, задумаўшыся аб мілым, ледзь не ўтапілася. Мачыха аблаяла яе за папсаваную сукенку, а мілы здрадзіў. І засталася ў яе дачка-дачушачка, сірата-кукушачка.

І раптам замёр жаласны гук — уздых цяжкі і горкі пранёсся ў натоўпе. А Вася выгнуў мех веерам, прайшоўся з пераборам, і загучэлі бадзёрыя матывы. Спявачка апавядала далей, як дачка той дзяўчыны, што танула ў купальскую ноч, стала камбайнеркай і павяла камбайн па шырокіх жытнёвых палях, ды так, што ніхто не можа за ёю ўгнацца.

Артыстцы апладыравалі гора, заўзята, і яна, шчаслівая, узрушаная прыёмам, доўга раскланывалася, прыціскаючы рукі да грудзей у знак шчырай удзячнасці.

Пасля Тарасенкавай, закрываючы твар хусцінкай, вышла на сцэну тоўсценькая, круглатварая даярка Тацяна Камеш. Нізкім, грудным голасам спела яна сваю любімую песню «Ой цвіці, кудравая рабіна».

Ля рампы зноў паявілася Елізавета Піліпаўна, а за ёй калгасны брыгадзір Змітрок

Клімчэня — вусаты, шырокі ў плячах, у вышыванай кашулі. Яго густы бас то ракатаў над прыціхшым натоўпам, то заміраў, і тады здавалася — мы перасяліліся ў лагер Ермака, над якім гула навалніца. І можа таму, што песня спявалася ў незвычайных умовах, пад ціхі шэпт лесу, а можа і сапраўды Змітрок Клімчэня валодаў незаўрадным талентам, а толькі мне здалося, што я з'яўляюся сведкай той трагедыі, што разыгралася амаль поўтысячы год назад. І не на аднаго мяне гэтая песня і багатырскі голас брыгадзіра зрабілі моцнае ўражанне. Калі ён закончыў, з хвіліну стаяла мёртвая цішыня. Уражаны ёю, Змітрок стаяў разгублены сярод сцэны, не ведаючы, што рабіць. Але раптам, як бывае, калі ло-

міць веснавой павадкай лёд, прарвалася захапленне, і гром воплескаў страсануў паветра.

Да нас падышоў сакратар комсамольскай арганізацыі.

— А чаму вы Валю ў хор не ўцягнулі? — запытаўся я ў яго.

— Мы запрашалі, ды яна сама не пайшла, — і ўжо зусім канфідэнцыяльным тонам дадаў: — У працы хоць куды, стаханаўка. А вось грамадскую работу не любіць.

Я глянуў на Валю. Яе вочы, скіраваныя на сцэну, блішчэлі, шчокі гарэлі яркім румянцам. «Памыляешся ты, комсамольскі сакратар», — падумаў я, і тут-жа ў мяне наспела рашэнне.

— Валя, — звярнуўся я да звеннявой, — а чаму-б вам не спець?

— Што вы, што вы, — замахала Валя рукамі.

Аднак за гэтай паспешнасцю я разгледзеў затоенае жаданне і таму пачаў настойваць больш смела.

— Дык выступаюць-жа толькі члены хора, — аднеквалася яна.

— Нічога. Вось зараз Кім пойдзе і ўключыць вас у праграму. Праўда, Кім?

— Вядома, — адказаў той, хоць і не верыў у поспех.

Елізавета Піліпаўна тым часам закончыла арыю Алесі, і калгасны канферанс'е аб'явіў:

— А зараз выступіць паважаная наша звеннявая Валя Дабрыня.

Валя не чакала, што яе так хутка запрасяць. Яна спачатку разгубілася, аднак хутка справілася з сабой, паднялася і, стараючыся не сустракацца ні з кім поглядам, пайшла між радоў, сярод шумлівага натоўпу.

Калгасны скрыпач Пракоп Піліпчык узмахнуў смыкам, і паплыла задушэўная мелодыя знаёмай песні.

Асветленая яркімі праменьнямі двух пражэктараў, Валя паранейшаму адчувала сябе нялоўка. Здавалася, вось-вось не вытрымае позіркаў соцень вачэй, скочыць са сцэны, каб схавацца за пышным голлем развесістай ліпы. Рукі яе то нервова церабілі насаваю хустачку, то заміралі ў моцным сцісканні.

— Хвалюецца Валя, — сказаў нехта за маёй спіной.

— Сароміцца. Яна-ж такая: любіць больш рабіць, чым сябе на паказ выстаўляць.

Пракоп тым часам нейкім замыславатым жэстам крануў струны, і мы пачулі голас Валі. Здавалася, яна і не пачынала спяваць. Гэта нехта далёка-далёка ў полі патрывожыў срэбны званочак, і ён зазвінеў трапяткім, слабым і бездапаможным гукам, а лёгкі ветрык скіраваў яго сюды. Многія з прысутных падаліся наперад, каб лепш улавіць гэты чароўны голас. А ён мацнеў, звінеў, хапаў за сэрца, поўніў грудзі цеплынёй.

Песня аўладала Валяй. Дзе падзеліся тая скаванасць і няёмкасць! Вялікія васільковыя вочы спявачкі страсна глядзелі з-пад доўгіх расніц, а твар жыў кожным мускулам.

Голас яе ўжо не траптаў, а дрыжэў той нязгаснай унутранай страсцю, той неадольнай верай у непарушнасць здабытага шчасця, якія кранаюць сэрца сваёй непасрэднасцю, празрыстай чыстотай, велічным гучаннем.

На апошнім куплеце голас Валі стаў спадаць. Як кранутая струна замірае ў трапяткім калыханні, так і ён звінеў усё слабей, пакуль не сціх зусім, не дайшоўшы да нас.

Не паспела замерці апошняя нота, як на сцэну выбегла Елізавета Піліпаўна. Яна схпіла збянтэжаную Валю ў абдымкі, некалькі раз пацалавала яе і, абняўшы, павяла са сцэны. А сярод слухачоў тварылася незвычайнае. Людзі, выказваючы сваё захапленне, крычалі, пляскалі ў далоні. Валю выклікалі доўга, настойліва, але яна так і не вышла на сцэну.

Расчырванелая, узбуджаная, Валя стаяла, акружаная ўдзельнікамі хора. Елізавета Піліпаўна гарача даказвала ёй:

— Зразумей-жа, Валя, што ты не можаш абыякава аднесціся да маёй прапановы. Табе трэба ехаць у кансерваторыю. Нарэшце, калі хочаш ведаць, гэта ўжо не твая асабістая справа. Ты не маеш права зарываць свой талент. Не маеш права! Чуеш, Валя?

Але на ўсе довады Валя адказвала «не магу».

— Вось заладзіла «не магу» ды «не магу». Чаму не можаш? Валя прамаўчала, а затым нечакана пакінула нас.

— Вось дзівачка!

— Зусім не дзівачка, — раптам заступілася за Валю Тацяна Камеш. — А хто яе дзяцей гадаваць будзе?

Наступіла нялоўкае маўчанне. Кожны толькі цяпер зразумеў, як складана для Валі пакінуць калгас.

— А ўсё-ж вучыцца ёй трэба, — парушыла маўчанне Елізавета Піліпаўна. — Яна сапраўды таленавітая. Такую калатэру, такі чысты голас цяжка сустраць. А які развіты слух! Я ўпэўнена: праз некалькі год яна будзе салісткай Вялікага тэатра. Мы-ж такія таленты гадамі шукаем, выезджаем у камандыроўкі. А тут цэлы клад і які! Трэба ўсё зрабіць, каб Валя вучылася.

— А што там дзеці. Я сам дванаццацігадовым ад бацькі застаўся, — абазваўся дзед Кастусь.

— Пачакай, бацька, — спыніў дзеда старшыня. — Цяпер другі час. Я вось што думаю. Клопаты аб дзецях і наогул аб сям'і Дабрыні праўленне павінна ўзяць на сябе. Заўтра мы ўсё абмяркуем. Думаю, што члены праўлення мяне падтрымаюць.

На гэтым і парашылі. А назаўтра гадзіне а дзесятай раніцы сабралася праўленне калгаса. Прышлі сюды і Елізавета Піліпаўна Тарасенкава, і школьны настаўнік Антон Пятровіч з жонкай, і калгасны скрыпач Пракоп Піліпчык — не было толькі Валі. Хоць паседжанне не пачыналася, спрэчкі разгарэліся ва ўсю. Пачаліся яны пасля таго, як маленькая тоўсценькая Тацяна Камеш нечакана для ўсіх заявіла:

— Мы з Валяй сяброўкі. Вось я і буду за яе сям'ёй даглядаць. І нікога мне ў дапамогу не трэба.

— Малайчына, Таня! Правільна, так і трэба, — Елізавета Піліпаўна прытуліла да сябе Таню. — І я таксама табе дапамагу. Вось, здаецца, пытанне і вырашана.

Антон Пятровіч, які да таго сядзеў моўчкі, з нейкай затоенай думай, па-маладому падняўся з лаўкі.

— Не, не вырашана пытанне. Ужо, калі хочаце, мы з жонкай яшчэ ўчора пасля канцэрта рашылі ўзяць дзяцей Валі да сябе. Спакайней ім у нас будзе. Хіба-ж можна аддаваць дзяўчыне, у якой гулі ў галаве?

Тацяна моцна пакрыўдзілася, але выступіць супроць настаўніка не адважылася. На дапамогу ёй прышоў стары Архіп Камеш.

— Дарэмна, Антон Пятровіч, крыўдзіш маю Таню. Хіба-ж яна таго заслужыла? Вось няхай старшыня скажа: дрэнна ці не працуе яна на ферме? Так што прабач, Антон Пятровіч, а толькі дзяцей мы даглядаць будзем. Ды і навошта табе пад старасць турботы.

Стары настаўнік хацеў прарэчыць, але тут у канцылярыі, павялілася Валя з членамі свайго звяна.

— Вы ўжо даруйце ёй, Елізавета Піліпаўна, за неразумныя словы, — выступіла наперад самая пажылая з членаў звяна Агата Камеш. — Гэта яна ад радасці немаведама што нагаварыла.

— Аб чым гэта вы, Агата Пракопаўна? — запытаўся Антон Пятровіч.

— Аб тым, што няма чаго тут размовы разводзіць. Дзяцей гадаваць будзем мы, члены звяна. А табе, Антон Пятровіч, сорам наперад выскакваць. Валя — наша звеннявая, і члены звяна самі аб ёй паклапоцяцца. А ты ледзь золак да яе прыбег, каб угаварыць табе дзяцей аддаць. Што-ж ты, Антон Пятровіч, на звяно цень кідаеш.

Не чакаўшы такога нападу, Антон Пятровіч маўчаў, маўчалі і Тацяна Камеш з бацькам.

— Дык што-ж, — звярнуўся да членаў праўлення старшыня калгаса, — паседжанне, відаць, няма сэнсу адкрываць. Я толькі адно скажу: у каго-б дзеці ні былі, яны ў нашым калгасе жывуць, і ты, Валя, не хвалюйся — даглядзім, як трэба. Вучыся там і нас не забывай.

— І аб звяне не турбуйся, — перабіла старшыню Агата Камеш, — Ужо-ж не здадзімся.

З таго дня мінула чатыры гады. Неяк, прышоўшы з работы, я ўключыў радыёпрыёмнік. Перадавалі оперу Глінкі «Іван Сусанін». Хто выконваў ролі, я не ведаў, бо ўключыўся ў трансляцыю са спазненнем. Аднак, хутка па галасах пачаў пазнаваць артыстаў. І толькі выканаўца ролі Антаніды заставалася невядомай.

«Хто-ж гэта?» — думаў я. Скончыўся першы акт. Артыстку ўзнагародзілі такімі воплескамі, што, здавалася, там сабраўся дзесяцітысячны натоўп. З нецярплівасцю чакаў я голасу дыктара. І вось, нарэшце, ён аб'явіў: «Партыю. Антаніды ў сённяшнім спектаклі выконвае выпускніца Маскоўскай кансерваторыі Валянціна Дабрыня».

«А ці чуюць там, у калгасе?» — падумаў я.

Аказваецца, чулі. Пра гэта даведаўся я крыху пазней, калі прыехаў у калгас на вечар песні з удзелам салісткі Вялікага тэатра СССР Валянціны Дабрыні.

У ІМЯ МІРУ

УСЕНАРОДНЫ рух за мір стаў магутным і непераадольным. Ён ахапіў увесь свет. У яго ўсё больш актыўна ўцягваюцца людзі ўсіх нацыянальнасцей, розных палітычных пераконанняў і веравызнанняў—дарослыя і моладзь, мужчыны, жанчыны, усе сумленныя людзі зямлі, якія прагнуць міру і свабоды. Мужная барацьба за прадухіленне новай сусветнай вайны з'яўляецца цяпер справай, самай важнай, неадкладнай і пераступеннай.

Выказаць гэтыя мары, думы і высокародныя помыслы тых, каму ненавісна вайна,—вялікая чэсць і святы патрыятычны абавязак савецкага пісьменніка, паэта, мастака.

Іменна ўсведамленнем гэтага абавязку прадыхавана выступленне савецкай паэтэсы Екацерыны Швэлёвай з антываеннай паэмай «Ад імя жанчын»*. Чытач пачуе ў гэтай паэме «материнскую, вескую, разумную, страстную рускую речь»—голас у абарону жыцця, дзяцей, міру і дэмакратычных свабод. Нібы раскрываючы ідэйны замысел твору, паэтэса ад імя мільёнаў савецкіх маці гаворыць:

«Мы единым стремлением к миру
сильны —
Немка, шведка, француженка, русская
мать.
Никаким поджигателям новой войны
Наших рук материнских вовек не
раз'ять!»

«Ад імя жанчын» — паэма глыбокага лірызму і чалавечай цеплыні, усхваляванае і сардэчнае апавяданне ў вершах аб жанчынах, якія бясстрашна змагаюцца за мір ва ўсім свеце.

Цэнтральны вобраз паэмы — руская савецкая жанчына Зінаіда Камнева. У трывожныя дні Вялікай Айчыннай вайны, праводзіўшы на фронт мужа, Камнева працавала на Уралмашы, насіла гордае імя стаханаўкі. І вось муж яе загінуў у баі з фашыстамі. Яна засталася адна з маленькай Шуркай на руках. На плечы маладой жанчыны лягло цяжкое гора. Толькі любоў прыцяляў, іх гарачы ўдзел і падтрымка дапамаглі Камневай вярнуцца да жыцця, да працы, да барацьбы.

Але ледзь адгрымела вайна, а разбойнікі з-за акіяна зноў брагзаюць зброяй, пагражаюць смерцю, старанна распальваюць ваенны псіхоз. Свет зноў у небяспецы.

Зінаіда Камнева ад імя жанчын—савецкіх работніц, калгасніц, вучоных ляціць у Парыж, каб стаць адным з дзейных удзельнікаў антываеннай Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын.

Гэта было ў пачатку 1947 года. Федэрацыя, якая яднае цяпер мільёны жанчын розных нацыянальнасцей, тады толькі пачынала сваю дзейнасць.

Зінаіда Камнева аддае ўсю сваю энергію і сілу напружанай, складанай і цяжкой рабоце па згуртаванню жанчын усіх краін пад сцягі міру і свабоды, для барацьбы супроць прагнучых нажывы і крыві амерыканскіх падпальшчыкаў вайны. Побач з ёю — пасланцом савецкіх жанчын — самааддана працуюць буйнейшыя дзеячы міжнароднага руху за мір: Эжэні Катон, Вайян-Кучор'е, Даларэс Ібаруры — французжанкі, іспанкі, галандкі, індускі, шведкі... Трэці раздзел паэмы дае яркае ўяўленне аб характары і размаху дзейнасці міжнароднай жаночай арганізацыі.

З глыбокім хваляваннем чытаюцца радкі паэмы, прысвечаныя абмеркаванню ў федэрацыі пытання аб тым, ці трэба прымаць у МДФЖ жанчын Германіі — краіны, якая вырастала гітлераўскіх разбойнікаў, прынесшых столькі незлічоных страт і пакут свабодалюбвым народам і, перш за ўсё, народам СССР.

«И было понятно, какой это силы,
Какого накала вопрос, —
Ведь немцы тогда еще были, как символ
Агрессии, бедствия, слёз».

Ні Катон, ні Мары-Клод, якія навакі запамнілі жахі Асвенціма, не хацелі бачыць побач з сабою маці нацысцкіх забойцаў і галаварэзаў. Аб горы, пасеяным гітлераўскай Германіяй у сёлах і гарадах савецкай краіны, не магла, вядома, забыць і Зінаіда Камнева, якая страціла на фронце мужа. І хоць у сэрцы яе не гаснуў агонь нянавісці да тых, хто запаліў пажар другой сусветнай вайны, Камнева не хацела помсціць нямецкім жанчынам за злачынства шалёнага фюрэра, бо добра разумела, што Гітлер — адно, а немцы — другое. Новая, народная, дэмакратычная Германія — радзіма Тэльмана, жывым увасабленнем якой у паэме выступае нямецкая жанчына Гертруда, па настаянню Камневай была прынята ў Міжнародную жаночую федэрацыю. Гэтая новая Германія вуснамі Гер-

туды выказвае пачуццё ўдзячнасці краіне Саветаў і таварышу Сталіну за тое, што ён выратаваў яе народ ад фашызма і дапамог яму ўвайсці ў сям'ю свабодных дэмакратычных дзяржаў:

«В самый трудный момент,
в самой трудной невзгоде
Сталин вспомнил как друг
о немецком народе»

Так у канкрэтных вобразах паэмы рэалізуецца аўтарскі замысел — паказаць мацнеючае інтэрнацыянальнае адзінства свабодалюбвых народаў дэмакратычных краін, поўных рашучасці прадухіліць вайну, проціпаставіць чорным сілам рэакцыі непакісную волю жанчын да барацьбы за мір.

Рух за мір — гэта бітва, штодзённая бітва з ворагам. Аўтар наглядна раскрывае гэтую думку ў сцэне вострага сутыкнення паміж Камневай і чапурыстай, злобна настроенай да савецкай краіны англічанкай. Прамова Камневай у абарону сваёй савецкай Айчыны сагрэта патрыятычным пафасам, бязмежнай любоўю да роднай зямлі і нескрываемай гордасцю за яе.

Нагла вядуць сябе янкі-акупанты. Их знешние і маральнае аблічча акрэслена ў паэме надзіва трапна, выразна, без шматслоўя:

«В Париже столкнувшись с заморским
нахалом,
Одетым с иголочки, выбритым чисто,
За стеклом его и за наглым оскалом
Увидела Камнева облик фашиста, —
Того, да, того, кто бомбит города,
Кто в принцип возводит убийства
и кражи».

Вось хто разносіць згубныя бацылы новай вайны, вось супроць каго заклікана згуртоўваць сілы ўсіх жанчын Міжнародная федэрацыя.

Для Камневай двухгадовая работа ў гэтай арганізацыі была няспынным гарэннем на адказным пасту, у працы, у штодзённых клопатах. Яна вядзе ажыўленую перапіску з мясцовымі аддзяленнямі федэрацыі, піша артыкулы, дае кансультацыі, шмат чытае. Пры яе дзейным удзеле на стадыёне Буфало арганізуецца магутная дэманстрацыя дзяцей і маці ў абарону міру, так жыва паказаная ў паэме. На мітынг франка-савецкай дружбы Камнева, ужо хворая, выступае з поўнай натхнення, страснай прамовай.

Паглынутая работай, Камнева пагарджае ўласным недамаганнем, адганяе ад сябе думку аб хваробе («нет права такого — болеть на посту»). Акрамя немачы фізічнай, яна адчувае другую, больш глыбо-

* Екацерына Швэлёва. «От имени женщин». Паэма. Час. «Октябрь». № 8 за 1952 г.

кую і няспынную — смутак па любімай васьмігадовай дачцэ Шурачцы, якую яна пакінула на Радзіме. Душа яе ірвецца ў Маскву, да дачкі, да родных савецкіх людзей, але ад датэрміновай паездкі дамоў яе стрымлівае ўсведамленне вялікай адказнасці за даручаную справу, баязнь таго, што дэголеўцы больш не дадуць ёй візу на ўезд ва Францыю. У канцы другога года жыцця і работы за рубяжом невылечна хворая Камнева была дастаўлена савецкім самалётам у Маскву і тут студзеньскай раніцай памерла.

«... Только на год ехала когда-то,

А случилось — что на жизнь, на век!»

Так згарэла цудоўная савецкая жанчына ў барацьбе «за жизнь, за мир, человеческое счастье, за ту любовь, что не умрет...» Так

гіне на баявым пасту «рядовой боец великой армии мира». Нельга спакойна чытаць абпальваючыя сэрца радкі паэмы, у якіх заключана сумнае апісанне апошніх дзён жыцця гераіні.

Многія месцы ў паэме «Ад імя жанчын» гучаць як гарачы маналог савецкага чалавека ў абарону самага дарагога на зямлі — міру і свабоды, аб чым аўтар гаворыць з пераканаўчай сілай і шчырасцю. Лірычная ўсхваляванасць часам змяняецца сарказмам там, дзе паэтэса гаворыць аб ненавісных янкі і англічаных. Паэма насычана ўнутранай драматычнай напружанасцю. Дзеянне ў ёй разгортваецца імкліва. Вершы адметны жывасцю інтанацыі і рытмічнай рознастайнасцю.

Істотны недахоп паэмы Шэвелевай — скомканая і вялая канцоўка. Са смерцю гераіні сюжэт, па

сутнасці, вычэрпваецца і ўсё далейшае ўспрымаецца як холадна напісаны эпілог да захапляючай паэмы. На абліччы гераіні ляжыць пячатка своеасаблівай ахвяраванасці. Частка паэмы, дзе гаворыцца аб прадпасылках да нараджэння медаля барацьбітам за мір, напісана суха, без душы, гэта асабліва адчуваецца, калі параўноўваеш названыя радкі з лірычным адступленнем у канцы першага раздзела. У паасобных вершах ёсць рытмічныя перабоі і шарахаватасці.

Гэтыя недахопы, зразумела, значна зніжаюць паэтычныя вартасці добрай паэмы, якая гучыць сёння востра, злобадзённа і мае вялікае выхаваўчае значэнне.

Ф. КУЛЯШОУ,

кандыдат філалагічных навук,

Екатерина ШЕВЕЛЕВА.

(Отрывки из поэмы)

Для Федерации любая трата —
Проблема, ибо денег в кассе нет!
Но все же в женский день, восьмого марта,
Мадам Коттон устроила обед.

По-светски здесь — беседы о погоде,
По-пролетарски — жиденький бульон,
Здесь платья переделаны по моде,
А зал — голубкой мира окрылен.

...Друзья мадам Коттон. Их очень много.
Но есть другие. Есть и не друзья!..
И каждого до этого порога
Вела, как говорят, своя стезя.

...Голландка с фотоаппаратом — пресса!
Бирманка. В блеклых косах — серп луны.
Индуска — то ли фея, то ль принцесса
Из нищей, голодающей страны.

В костюме сером Камнева. И лестно
Ей слышать шопот, пробежавший тут:
«Москвичка одевается прелестно!»
«О да! В Москве неплохо шьют!»

Пока с вьетнамкой тихая беседа
Идет у Эжени и Мари-Клод,
Мисс англичанка, в платье вроде пледа,
Вопрос абстрактный Зине задает:
«Не правда ли, прекрасная погода?
Я от весны парижской без ума!
В Москве сейчас какое время года?»
И Зина говорит: «Еще зима!»

И видит лес в Сокольниках, и лыжи,
И розоватый мартовский снежок...
Но едкий голос мисс в чужом Париже
Насмешкой неожиданной обжег.
Мисс англичанка произносит гордо:
«О да! У вас — тяжелая зима,
О да! У вас — суровая погода:
Сугробы снега. Вьюги. Стужа. Тьма!
Лед на равнинах ваших, как короста...»
Она глядит на Камневу в упор:
Пусть русская поймет, что здесь не просто
О стуже и о вьюгах разговор!
Они стоят посередине зала.
Стоят лицом к лицу. Глаза в глаза.

И Зина слышит — в зале тихо стало.
Ее ответа ожидает зал.
«Люблю я зиму нашу! Славно, чисто!
В душе — огонь, а в голове — свежо!
А вот у вас, как говорят, Вестминстер
Таким густым туманом окружен,
Что вам навстречу к мирной дружбе шаг
И то не просто сделать. Мгла! Туман!
Не угадаешь — друг вы или враг?»
И Мари-Клод кричит:

«Зина Шарман!»

И клетчатое платье, вроде пледа,
Выдавливает тоном огорченья:
«Простите, я считаю, что беседа
Утратила абстрактное значение!»

Стремительная полька подбегает,
Заглядывает Камневой в глаза:
«Я думала, что вы — совсем другая!
Да! Есть враги. Но всюду есть друзья!»

* * *

...Июнь. Патриотки с утра, спозаранку —
У фабрик, в метро, в городской кутерьме.
Цеха Ситроена. Здесь каждый по франку
Вручает Мари-Клод Вайян-Кутюрье.
Сантимы и франки. Хоть мы не богаты,
Но для демонстрации будут плакаты!
Хоть мы не богаты, зато и не скупы!
Закажем плакаты! Букеты закупим!

...Встает жандармерия, как стена.
Демонстрация — запрещена!..

Тогда из районов, далеких и близких,
Идут делегации женщин парижских,
Толпятся у ратуши с ночи до ночи
И жены рабочих и дети рабочих.
Но только заранее спрятавшись в зале,
Посланцы народные мэра поймали.
Он дико смотрел на взволнованный улей,
На зеркало с давнею меткой от пули.
И женщинам с нервной усмешкой заметил:
«В защиту детей вам шумиха нужна?
Прекрасно! Пускай демонстрируют дети!
Лишь дети!.. А иначе — ваша вина!»

* * *

Не верится нашим советским ребятам,
Что где-то иначе живет молодежь,
Что где-то ни с песней, ни с гордым плакатом
По улицам города не пройдешь!
Жандармский отряд остановит движение,
Стрелять будут, если заговорить!
Ведь там демонстрация — это сраженья!
К сраженью готовился город Париж.

Вчера разрешил демонстрацию мэр.
Сегодня он принял ряд экстренных мер.
...Трибуны стоят.

Их ломают жандармы.
Темнеют проломы, как свежие шрамы.
Изломано все — до садовой сторожки,
И доски с гвоздями летят на дорожки.
Но все же в назначенный день, на рассвете,
Из центра, с окраин парижские дети
Идут и жандармам и мэрам назло,
На самый большой стадион — Буффало!
Не видно улыбки в колоннах ребячьих.
Идут они молча. Не могут иначе.
Идут они молча.

Идут они молча.

Глядит на них стая жандармская, волчья.
Суровые лозунги подняты в небо.
И каждый, как знамя, заметен:

«Мы требуем мира!»
«Мы требуем хлеба!»
«Мы требуем помощи греческим детям!»
«Нам надоели трущобы!»
«Домой убирайтесь, янки!»

Шарман (фр) — прелестно

«Спасите нас, люди, от атомной бомбы!»
«В Сену — пушки и танки!»
А матери, за руки взявшись, стоят,
Живою стеной ограждая ребят.

Француженка в кофточке старенькой, синей,
С цветком на груди, обращается к Зине.
«Подруга, — она говорит, — я читала
Роман под священным названием «Мать».
Вот Поль мой. Быть может, на вашего Павла
Он будет похожим. Как знать?»
Фигурка ее восьмилетнего сына
Мелькнула в колонне детей.
«Он будет похожим!» — ответила Зина
Чужой материнской мечте.

В молчанье недетском шагали колонны.
Шли бледные девочки: Жанны, Ивонны...
И вдруг — загорелая чья-то фигурка.
И дрогнуло сердце у Камневой:
— Шурка!

Косички торчат... Золотистая кожа...
Ужасно похожа!..

Немножко похожа...

«Шурка, моя Шурка,
Золотая шкурка,
Золотая шкурка,
Милая дочурка!..»

...Машины снуют. Вылезают из джипа
Три бодрые, жвачку жующие типа.
Подходят в развалку, все ближе и ближе.
Три морды. Три жвачки. Три наглых усмешки.
Мы, янки, — хозяева! Янки — в Париже!
И что нам французы — мартышки и пешки!

В Париже, столкнувшись с заморским нахалом,
Одетым с иголочки, выбритым чисто,
За стеклом его и за наглым оскалом
Увидела Камнева облик фашиста,
Того, да, того, кто бомбит города,
Кто в принцип возводит убийства и кражи.
Дорогу ему?

Ни за что! Никогда!

И Зина стоит — не шелохнется даже.
С ней рядом — другие. И столько в них гнева,
Такие у женщин глаза,
Что жвачные — как по команде — налево!
И рысью к машине, назад!

О дружбе, о мире плакаты кричали.
Кричали плакаты, а дети — молчали!

И молча под огненным небом июня
Стояла седая Коттон на трибуне.
И молча, встречаясь лишь изредка взглядом,
Стояла француженка с немкою рядом...

ВА СЛАВУ РАДЗІМЫ

(Агляд пісем)

Працоўныя нашай рэспублікі, як і ўвесь савецкі народ, з небывалым натхненнем успрынялі гістарычныя рашэнні XIX з'езда Комуністычнай партыі аб новай пяцігодцы.

Пяты пяцігадовы план—сведчанне вялікіх клопатаў партыі аб працоўным народзе. Савецкія людзі ведаюць, што гэта новы крок па шляху пабудовы комуністычнага грамадства, гэта далейшае палепшанне і рост добрабыту народа.

У пісьмах, прысланых у рэдакцыю часопіса «Работніца і сялянка», працоўныя паведамляюць аб небывалым вытворчым уздыме на фабрыках і заводах, у калгасах і МТС.

Думкі і пачуцці савецкіх людзей накіраваны на тое, каб кожны дзень уносіць свой уклад у выкананне вялікіх работ. Стаханаўка Нова-Беліцкага завода «Чырвоны

У сельгасарцелі імя Жданава (Тураўскі раён Палескай вобласці) вырашчаны высокі ўраджай збожжавых культур. Сёстры Мар'я, Ефрасія і Ірына Маторас атрымалі авансам 1240 кілаграмаў збожжа.

На здымку: свінарка М. Маторас за атриманнем авансу.

Фото П. Наватарова.
(Фотахроніка БелТА)

хімік» Е. Капусціна піша аб тым, як пастаяннае ўдасканаленне тэхналагічнага працэса, вывучэнне механізма агрэгата дапамагло ёй выканаць норму на 156 процантаў.

Усё новае, перадавое, што садзейнічае павышэнню прадукцыйнасці працы, Е. Капусціна прымяняе ў сваёй рабоце. Вялікі эффект даў ёй пераход на гадзінны графік работы.

У нашай краіне стаханаўцы свой вопыт работы робяць здабыткам шырокіх мас, яны ахвотна раскрываюць «сакрэты» сваёй высокай выпрацоўкі. Е. Капусціна перадала свой вопыт фільтроўшчыкам цэха—Шувалавай і Калыхавай, якія сталі стаханаўкамі і выконваюць норму выпрацоўкі на 140 проц.

— Патрыятычныя пачынанні Лідзіі Карабельнікавай і Александра Чуткіх,—піша загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын Навагрудскага райкома партыі М. Дзядук,—сталі баявой праграмай ў рабоце брыгад Тацяны Тычынскай і Зінаіды Кенць на швейнай фабрыцы. На фабрыцы 108 стаханавак і 98 ударніц, якія выконваюць свае вытворчыя заданні на 150—200 процантаў.

Аб самаадданай рабоце калектыва Бабруйскага фанерадрэваапрацоўчага камбіната паведамляе ў рэдакцыю стаханаўка Іраіда Мітрафанаўна Свірыдава. Абавязацельства, якое ўзяў калектыў у пісьме да таварыша Сталіна (выканаць гадавы план да 5 снежня), «натхніла ўсіх рабочых і работніц на подзвігі і гераізм у працы,—піша яна. На камбінаце больш паўтары тысячы стаханаўцаў, 920 чалавек працуе ў рахунак 1953 года».

Іраіда Мітрафанаўна расказвае аб сям'і патрыётаў Якаўлевых. У фанерным цэху працуюць чатыры сястры: Валянціна—майстар клевага аддзялення, не адзін раз заваёўвала званне «лепшага майстра»; Вольга—брыгадзір-станочніца, яе брыгадзе прысвоена званне «Брыгады выдатнай якасці»; Тацяна—станочніца, працуе больш двух месяцаў у рахунак 1953 года; Ніна—брыгадзір варачных басейнаў, яе брыгада выконвае план на 150—200 проц. «Гэтыя дзяўчаты з адной сям'і,—піша т. Свірыдава,—а колькі такіх сем'яў укладваюць сваю высокародную працу ў справу комунізма».

За павышаныя абавязацельствы ў выкананні вытворчага плана змагаецца першая брыгада гомель-

скай швейнай фабрыкі «Комінтэрн». Стаханаўка гэтай брыгады М. Зелянкава расказвае ў сваім пісьме пра ўздым, які выклікалі рашэнні XIX з'езда партыі і ў іх калектыве. Яна дабілася выпуску 99 процантаў прадукцыі толькі першага гатунку. Міністр лёгкай прамысловасці СССР т. Касыгін узнагародзіў яе значком «Выдатніка соцыялістычнага спаборніцтва лёгкай прамысловасці». На працягу 8 месяцаў чырвоны вымпел упрыгожвае рабочае месца т. Зелянкавай.

Працаўнікі калгасных соцыялістычных палёў таксама энергічна змагаюцца за ажыццяўленне задач па павышэнню ўраджайнасці. XIX з'езд партыі, прымаючы дырэктывы аб пяцігадовым плане, вырашыў: «Земляробства павінна стаць яшчэ больш прадукцыйным і кваліфікаваным...»

Работнікі МТС актыўна дапамагаюць калгаснаму сялянству ў выкананні новага пяцігадовага плана.

Аб знатнай трактарыстцы Ніне Гаравой піша ў рэдакцыю С. Гусеў.

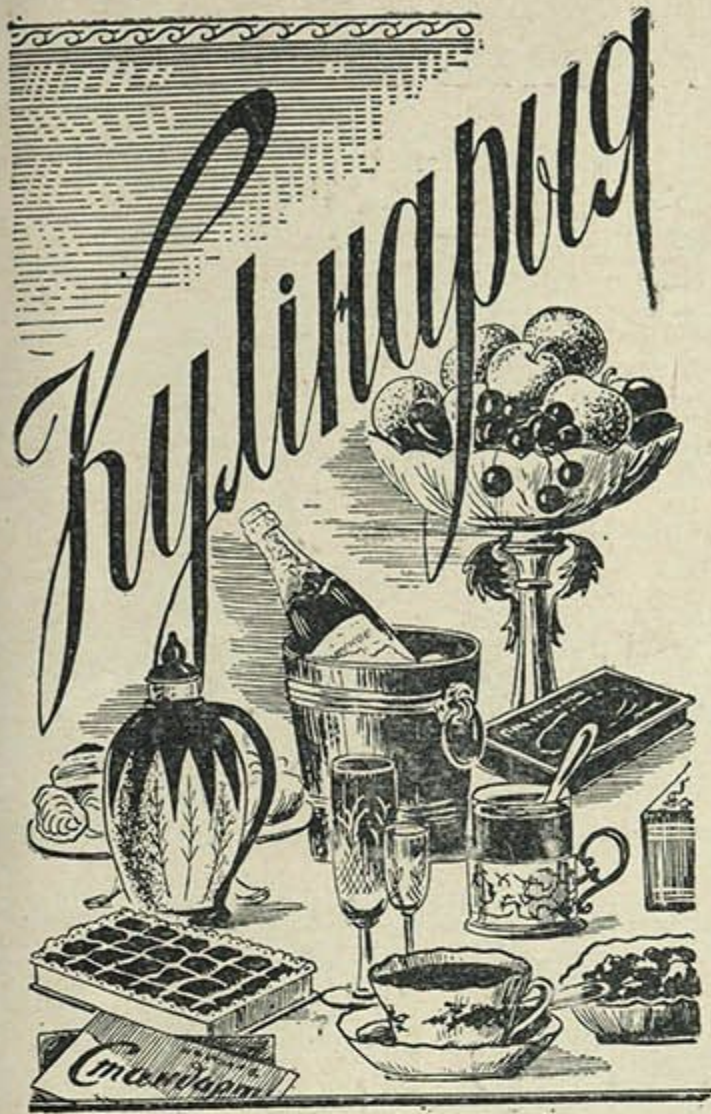
Сваёй працай, культурнай апрацоўкай палёў і высокай прадукцыйнасцю Н. Гаравая заслужыла сабе пашану і павагу ў калгаснікаў.

Тав. Гусеў піша, што Н. Гаравая з пачуццём радасці і натхнення сустрэла гістарычныя рашэнні XIX з'езда партыі, прамову любімага правадыра таварыша Сталіна. Гэта натхніла яе на новыя працоўныя справы ў імя любімай Радзімы—яна выканала гадавы план на 185 процантаў, зэканоміла амаль 1500 кг гаручага. Дырэкцыя і палітадзел МТС занеслі Ніну Грыгор'еўну Гаравую на дошку гонару.

«У дні стаханаўскай вахты ў часе XIX з'езда партыі Леніна—Сталіна,—піша М. Жук з палітадзела Пастаўскай МТС,—трактарны экіпаж Яўгеніі Кабяк выконваў дзённыя нормы на 150—180 процантаў. Рашэнні з'езда партыі выклікалі новы ўздым сярод механізатараў. Яўгенія Кабяк дала слова працаваць яшчэ лепш.

Так на любым участку вольная роўнапраўная савецкая жанчына працуе над выкананнем грандыёзных задач ва славу Радзімы.

Жанчыны Беларусі, як і ўсе працоўныя Савецкага Саюза, жывуць зараз гістарычнымі рашэннямі XIX з'езда Комуністычнай партыі. Яны ахоплены адзіным парывам, адзіным жаданнем—тварыць, працаваць так, каб наша жыццё стала яшчэ прыгажэйшым і багацейшым, каб яшчэ больш расквітнела соцыялістычная культура, каб паспяхова выканаць пяты сталінскі пяцігадовы план!

ПЕРНІКІ МЯДОВЫЯ

Адбіць яйка ў міску, дадаць цукар і расцерці, затым дадаць мёд, карыцу і гваздзіку ў парашку, соду, усё перамяшаць, усыпаць муку і вымешваць цеста веселкай на працягу 5—10 хвілін. Каб цеста для пернікаў атрымалася цёмнае, у яго трэба дадаць палены цукар, для гэтага 1—2 кавалкі цукру перапаліць на маленькай патэльні, разбавіць $1\frac{1}{2}$ —2 лыжкі вады, закіпяціць і ўліць у цеста разам з мёдам. Цеста пакласці на бляху, змазаную маслам і пасыпаную мукой, разраўняць, пасыпаць рубленым міндалем або арэхамі і паставіць у негарачую духоўку на 15—20 хвілін. Гатовы пернік астудзіць, нарэзаць і пакласці на блюда.

Пернік можна разрэзаць пасярэдзіне, прамазаць павідлам, а зверху пакрыць глазурам. Пасля гэтага нарэзаць, як пячэнне.

На 2 шклянкі мукі — $\frac{1}{2}$ шклянкі цукру, 150 г мёду, 1 яйка, $\frac{1}{2}$ чайнай лыжкі соды, 50 г міндалю або арэхаў, карыцу і гваздзіку ў парашку.

РУЛЕТ З МАКАРОНАМІ

Прыгатаваць мясны фарш, раскласці яго на разасланую сурвэтку, змочаную халоднай вадой, і разраўняць нажом так, каб атрымаўся прадаўгаваты роўны слой таўшчынёй, прыкладна, $1\frac{1}{2}$ см. На сярэдзіну мяснага фаршу па ўсёй яго даўжыні пакласці звараныя, запраўленыя маслам і астуджаныя макароны, пасля чаго злучыць краі фаршу. Атрыманы рулет асцярожна зняць з сурвэтки і пакласці швом уніз на змазаную маслам патэльнію.

Зверху рулет змазаць яйкам, пасыпаць сухарамі, паліць маслам, зрабіць некалькі праколаў відэльцам і паставіць на 30—40 хвілін у духоўку для запякання. Гатовы рулет нарэзаць на порцыі, пакласці іх на блюда і паліць чырвоным соусам.

ЦЕФЦЕЛІ У ТАМАЦЕ

Прыгатаваць мясны фарш, дадаць у яго дробна нарэзаную зялёную цыбулю (папярэдне перабраную і прамытую) або галоўку нацёртай рэпчатой цыбулі і ўсё гэта добра перамяшаць. Затым зрабіць з фаршу шарыкі вагой 20—30 г кожны, абкатаць іх у муцэ і з усіх бакоў абсмажыць у масле на разагрэтай патэльні. Абсмажаныя цэфцелі скласці ў неглыбокую каструлю, дадаць тамат-пюрэ, шклянку мяснага бульёну, 1—2 лаўровыя лісцікі, 5—6 гаршчын перцу (або $\frac{1}{10}$ шт. стручковага), 2—3 долькі расцёртага з соллю часнаку, накрыць каструлю крышкай і тушыць цэфцелі на слабым агні 10—15 хвілін, потым заправіць соллю, лыжачкай вострага таматнага соуса і пры падачы к сталу пасыпаць дробна нарэзанай зеленню пятарушкі.

На гарнір даць адвараны рыс, грэцкую кашу, смажаную бульбу або бульбянае пюрэ.

КАРЫСНЫЯ ПАРАДЫ

Калі сырое мяса пасаліць, то праз некаторы час яно пачне выдзяляць сок, што пагоршыць яго якасць: мяса пры варцы стане сухім, жорсткім. Таму, калі няма неабходнасці доўга захоўваць свежае мяса, прысольвайце яго непасрэдна перад тым, як класці на патэльнію, а рубленае мяса саліце толькі тады, калі размешваеце фарш для раздзелкі.

Адваранае валовае мяса, вяндрліну, курыцу вымайце з адвару перад самай ядой. Не давайце ім абсохнуць, таму што ад гэтага яны будуць менш смачныя.

Каб ачысціць замерзшае шкло ад ільду, трэба працерці яго моцным водным раствором кухоннай солі. Праціраць трэба да таго часу, пакуль лёд не адтае, а затым насуха выцерці шкло.

Не рэкамендуецца захоўваць разам чорны і белы хлеб. Ад гэтага смак белага пагаршаецца, таму што ён лёгка ўспрымае пах чорнага хлеба.

Сала мае своеасаблівы прысмак і пах. З-за гэтага многія гаспадыні лічаць за лепшае ўсё смажыць на масле; каб надаць салу смак масла, валовае, баранава або свіное сала трэба разрэзаць на невялікія кавалчкі, пакласці іх у каструлю і заліць малаком так, каб яны былі толькі пакрыты. Калі малако добра пракіпіць, атрыманы тлушч працэдуць і захоўваць у халодным месцы.

Лепш за ўсё для смажання карыстацца маргарынам: па смаку ён падобны да слівачнага масла.

Плямы ад малака на шарсцяных тканінах знімаюць сумессю з 3 ст. лыжак нашатырнага спірту, такой-жа колькасці дэнатурату і 1 ст. лыжкі солі.

З шаўковых тканін плямы ад малака знімаюць сумессю з 1 чайнай лыжкі гліцэрына, 1 чайнай лыжкі вады і некалькіх кропель нашатырнага спірту. Перш чым прымяняць гэтую сумесь, трэба правесці, ці не ліняе тканіна.

Многія гаспадыні мыюць малочную пасуду ў гарачай вадзе. Ад гарачай вады рэшткі малака на сценах пасуды ператвараюцца ў клейкую масу, і пасуду не ўдаецца адмыць да чыста.

Малочную пасуду трэба мыць спачатку ў халоднай, а потым у гарачай вадзе.

На чацвертай старонцы вкладки: удзельнікі гуртка мастацкай самадзейнасці Мінскага палаца піонераў рыхтуюцца да спаткання Новага года.

Фото Л. ДЗІТЛАВА.

Адказны рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 78100 Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-03-03. Падпісана да друку 20/XII-52 г. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Цана 1 руб. 50 кап. Тыраж 25.000 экз. Зак. 615.

Друкарня імя Сталіна. Мінск.

